

university of
 groningen

Een gezonde school, een gezonde toekomst voor kinderen

Een adviesrapport over wat GGD Fryslân kan doen om Gezonde Scholen te ondersteunen in de toekomst

Miranda Bakker - s2658909

Rijksuniversiteit Groningen

Faculty of Science & Engineering

Biomedical Sciences

Track: Science, Business & Policy

26 augustus 2024

Onder begeleiding van:

Dr. M. (Marion) van Rijssel (Rijksuniversiteit Groningen)

Drs. S. (Saskia) Grooters (Rijksuniversiteit Groningen)

M.J. (Maarten) van den Nieuwenhof-Schilstra, MSc (Rijksuniversiteit Groningen)

Joline Cohen Tervaert (GGD Fryslân)

Dr. ir. E. (Eva) Corpeleijn (Rijksuniversiteit Groningen)

Formeel kader

Deze stage is uitgevoerd in de context van de specialisatie Science, Business & Policy, Master's degree Biomedical Sciences, Rijksuniversiteit Groningen. Het doel van de stage is de integratie van beleidsaspecten met op wetenschap gebaseerde kennis. De inhoudelijke verdeling is 25% wetenschap en 75% beleidsaspecten. Het eindproduct bestaat uit een advies aan de GGD Fryslân in de vorm van een adviesrapport. Als deel van de stage heeft de stagiair gewerkt aan een implementatieplan (ter ondersteuning van de adviezen). De stage heeft plaatsgevonden in de periode 08/01/2024-28/06/2024 en duurde exact 24 weken.

Naam	Instituut	Functie	Rol tijdens supervisie
Joline Cohen Tervaert	GGD Fryslân	Functionaris Gezondheidsbevordering & Coördinator Gezonde School Fryslân	Dagelijks begeleidster
Dr. ir. E. (Eva) Corpeleijn	Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Medische Wetenschappen/UMCG	Associate Professor, Senior Researcher	Wetenschappelijk begeleidster
Dr. M. (Marion) van Rijssel	Rijksuniversiteit Groningen, Science Business and Policy Master's track	Educational Manager/ Lecturer Science and Society	SBP begeleidster
Drs. S. (Saskia) Grooters	Rijksuniversiteit Groningen, Science Business and Policy Master's track	Director van de Science, Business & Policy variant	Beoordelaar tijdens herziening
M.J. (Maarten) van den Nieuwenhof Schilstra, MSc	Rijksuniversiteit Groningen, Science Business and Policy Master's track	Docent	Beoordeelaar tijdens herziening

Disclaimer

Dit rapport is opgesteld als onderdeel van het educatief programma van de Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Science and Engineering, Science, Business and Policy (SBP) curriculum. Er kunnen geen rechten worden ontleend op basis van dit verslag, anders dan beschreven in het stagecontract. Citaties zijn alleen mogelijk met expliciete referenties dat het verslag een stage product betreft en met geschreven toestemming van de Science, Business and Policy personeel.

Dankwoord

Voor u ligt het verslag van mijn afstudeerstage, waarin ik me heb gericht op het optimaliseren van de ondersteuning die GGD Fryslân biedt aan scholen voor de implementatie van de Gezonde School. Dit verslag is het resultaat van een intensief proces, met veel ups en downs en ik ben dankbaar voor de hulp en begeleiding van enkele mensen.

Allereerst wil ik Joline van GGD Fryslân bedanken voor haar deskundige begeleiding en waardevolle inzichten. Joline, je geduld en steun waren cruciaal voor het succes van mijn stage en verslag.

Daarnaast wil ik Marion bedanken voor haar hulp bij het schrijven van dit verslag. Marion, je feedback en adviezen over de structuur en verhaallijn hebben me geholpen om mijn gedachten te ordenen en mijn verslag helder te maken. Ondanks de uitdagingen in het schrijfproces heb je me met geduld en toewijding geholpen.

Ook wil ik Eva bedanken voor haar ondersteuning bij het vormgeven van het wetenschappelijke gedeelte van mijn verslag. Eva, je kennis en begeleiding waren van grote waarde bij het opbouwen van een solide wetenschappelijke basis. Je geduld en bereidheid om me te helpen hebben het schrijfproces veel gemakkelijker gemaakt.

Dankzij de hulp van Joline, Marion en Eva heb ik een sterk verslag kunnen samenstellen. Hun deskundigheid en geduld hebben me geholpen de uitdagingen van het schrijfproces te overwinnen. Nogmaals bedankt!

Samenvatting

Het landelijk Gezonde School programma heeft als missie om ‘een gezonde leefstijl in het DNA van elke school’ te faciliteren (Gezonde School, 2018). In de praktijk wordt deze missie vormgegeven door het stimuleren van een gezonde leefstijl in kinderen, om hen zo de handvatten te bieden om risicofactoren zoals overgewicht en weinig beweging te minimaliseren. Het overkoepelende doel van het programma is om ervoor te zorgen dat iedereen zo gezond mogelijk oud wordt en om zo negatieve effecten van de vergrijzing te minimaliseren.

Echter, ondanks de inspanningen om gezonde schoolomgevingen te creëren, is het de vraag of de implementatie van de Gezonde School gezondheidsthema's duurzaam zijn geïmplementeerd. Vanaf de aanvraag door een school voor ondersteuning van de implementatie van de gezondheidsthema's bij GGD Fryslân, tot het eventueel behalen van een Gezonde School vignet, heeft de GGD zicht op wat er in de praktijk speelt op deze scholen en hoe de gezondheidsthema's worden geïmplementeerd. Nadat een school het Gezonde School vignet heeft behaald, heeft GGD Fryslân niet of nauwelijks inzicht in de continuïteit van de implementatie van de gezondheidsthema's, tenzij de school aan de slag gaat met een ander thema.

Het uiteindelijke doel van dit project is om GGD Fryslân te voorzien van een adviesrapport inclusief een implementatieplan om hun ondersteunende rol te optimaliseren en om zo de duurzame implementatie van de gezondheidsthema's in het schoolcurriculum van scholen in Fryslân te waarborgen. dit heeft geleid tot de volgende hoofdvraag:

Hoe verloopt de duurzame implementatie van de Gezonde School-aanpak in scholen met een Gezonde School vignet in Fryslân en hoe kan GGD Fryslân scholen in de toekomst ondersteunen?

Het eerste deel van deze vraag kan beantwoord worden aan de hand van de analyse van de interviews die gehouden zijn met verschillende Gezonde basisscholen in Fryslân. Eigenlijk geven alle geïnterviewde scholen aan in meer of mindere mate nog steeds te werken aan het gezondheidsthema volgens de Gezonde School-aanpak. Ook nadat de scholen een vignet hebben behaald, blijven de gezondheidsthema's aan de orde van de dag en wordt er nog volop aan gewerkt. Desalniettemin zijn er nog wel (kleine) verbeterpunten gericht aan GGD Fryslân, om scholen te ondersteunen bij de duurzame implementatie van de Gezonde School-aanpak in de toekomst. Na afweging van voor- en nadelen van de geschetste scenario's op basis van de bevindingen in dit onderzoek, is de voornaamste conclusie dat GGD Fryslân scholen beter kan ondersteunen door meer contactmomenten met hen in te plannen nadat zij een Gezonde School vignet hebben behaald.

Inhoudsopgave

Formeel kader	2
Dankwoord	4
Samenvatting	5
1. Introductie	8
Het Gezonde School programma als gezonde leefstijl interventie bij kinderen	8
De evaluatie van de duurzame implementatie van de Gezonde School gezondheidsthema's	9
Doelstelling van het huidige project	10
Leeswijzer van dit adviesrapport	11
2. Het Gezonde School programma en Gezonde School vignet	12
Informatie over het Gezonde school programma	12
Voorwaarden voor het behalen van een Gezonde School vignet	13
3. De organisatie van het Gezonde School programma	15
Van Gezonde School programma als agendapunt op papier, naar uitvoering in de praktijk	15
Initiatie, beleidsvorming en financiering van het Gezonde School programma	15
Planning en ontwikkeling van het Gezonde School programma; Het landelijk programmateam Gezonde School	16
De rollen van de deelnemende partijen in het Landelijk Programmateam Gezonde School	16
Uitvoering van het Gezonde School programma op regionaal niveau	16
4. De organisatie van GGD Fryslân omtrent het Gezonde School programma	19
Algemene informatie organisatiestructuur GGD Fryslân	19
Algemene Doelstelling en Missie	20
Structuur en Indeling van Gezondheidsbevorderaars	20
Documentatie en Communicatie	21
Organisatiestructuur en Samenwerking	21
Rol en Vaardigheden van Gezondheidsbevorderaars met betrekking tot het Gezonde School programma	21
Inzet en Aanstelling Gezondheidsbevorderaars	22
Landelijke Dashboards en Gegevensbeheer	22
Coördinatie en Administratie	23
5. Wetenschappelijke context Gezonde school-aanpak	24
De totstandkoming van de Gezonde School-aanpak	24
De wetenschappelijke kenmerken van de Gezonde School-aanpak	25
6. Evaluatie huidige implementatie	28
Uitleg selectiecriteria scholen	28
Uitkomsten interviews	28

Implementatie van Gezondheidsthema's	28
Administratieve Lasten en Documentatie	29
Ondersteuning door de GGD Fryslân	29
Betrokkenheid van de (school)omgeving	30
Conclusie	30
Verbeterpunten voor de toekomst	31
7. De Sterktes, Zwaktes, Kansen en bedreigen voor GGD Fryslân: optimalisatie van de implementatie van de Gezonde School	32
Uitleg Sterktes:	32
Uitleg zwaktes:	33
Uitleg kansen:	33
Uitleg bedreigingen:	34
8. Advies en implementatie	35
Geschetste scenario's	35
Beste scenario	36
Implementatie van beste scenario	37
9. Conclusie en limitaties van het huidige onderzoek	39
Bronnenlijst	42
Appendix I. Interviews met Gezonde Scholen	46

1. Introductie

Het Gezonde School programma als gezonde leefstijl interventie bij kinderen

De demografische verschuivingen in Nederland tonen een opmerkelijke trend: de levensverwachting van de bevolking stijgt gestaag. Waar in 1996 de gemiddelde levensverwachting nog 77,5 jaar was, was dit in 2021 toegenomen tot 81,3 jaar (RIVM, n.d.-a). Mensen worden ouder dan ooit tevoren, een fenomeen dat zowel positief, als uitdagend kan worden ervaren voor de samenleving. Deze vergrijzing brengt echter ook een groeiende druk met zich mee op het zorgstelsel, een uitdaging die niet te negeren valt (RIVM, n.d.-b).

21% van het totale bedrag van 97 miljard euro dat in 2019 werd uitgegeven aan de Nederlandse gezondheidszorg werd besteed aan ouderenzorg (RIVM, n.d.-b). Alhoewel de toename van de levensverwachting vaak wordt beschouwd als een teken van vooruitgang in de gezondheidszorg en levensomstandigheden, brengt het ook een grotere vraag naar bijvoorbeeld medische zorg met zich mee. Om het zorgsysteem te ontlasten en de bijbehorende kosten te drukken, is het dus van belang om te zoeken naar een innovatieve oplossing.

Interventies op het gebied van preventie en gezondheidsbevordering zijn voorbeelden van een mogelijke oplossing die door de Nederlandse overheid geformuleerd is. Leefstijlinterventies richten zich op het bevorderen van gezonde gewoonten en het voorkomen van een ongezonde leefstijl en bijbehorende risicofactoren, zoals ongezonde voeding en gebrek aan lichaamsbeweging. Het overkoepelende streven van deze interventies is dan ook om de ontwikkeling van chronische ziekten te verminderen en de algehele gezondheid te verbeteren, om zo mensen zo gezond mogelijk oud te laten worden (e.g.: Zhang et al., 2021).

De Nederlandse overheid heeft beleid ingezet om leefstijlinterventies in alle lagen van de bevolking te implementeren. Om kansgelijkheid voor kinderen te creëren en onder het mom van 'jong geleerd is oud gedaan' is het beleidsprogramma Gezonde School geformuleerd (Gezonde School, 2018; Overheid, 2016). Dit programma ondersteunt scholen bij het creëren van een gezonde leeromgeving en helpt hen om gezondheidsthema's te integreren in hun curriculum en schoolorganisatie. Scholen kunnen streven naar het behalen van het Gezonde School vignet, een erkenning die aantoont dat zij voldoen aan bepaalde gezondheidsnormen en -criteria (Gezonde School, n.d.-b, Gezonde School, n.d.-c).

Het Gezonde School vignet omvat een breed scala aan gezondheidsthema's die relevant zijn voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs en het MBO. Scholen In het primair

onderwijs kunnen een Gezonde School vignet behalen op de thema's bewegen & sport, milieu & natuur, relaties & seksualiteit, voeding en welbevinden. Door deze thema's te integreren in het schoolprogramma, kunnen scholen niet alleen de gezondheid van hun leerlingen bevorderen, maar ook bijdragen aan het creëren van gezonde gewoonten die een leven lang meegaan (Gezonde School, n.d.-b).

Alhoewel het Gezonde School programma een landelijk beleidsprogramma is, zijn de 25 Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD'en) in Nederland gemoeid met de implementatie van dit beleid op provinciaal en regionaal niveau. GGD'en vervullen een ondersteunende en adviserende rol; zij komen in contact met scholen die aan de slag willen met de gezondheidsthema's van het Gezonde School programma. De GGD is betrokken gedurende het proces, maar zodra scholen een Gezonde School vignet hebben behaald, is de ondersteuning vanuit de GGD Fryslân minimaal.

Na het behalen van een Gezonde School vignet door een school, die 3 jaar geldig is, leert de ervaring dat scholen niet altijd hun vignet verlengen. Hierdoor heeft de GGD Fryslân momenteel geen tot weinig inzicht of de gezondheidsthema's duurzaam zijn geïmplementeerd in het curriculum en de schoolorganisatie. GGD Fryslân wil graag dat de continuïteit van Gezonde School thema's binnen scholen wordt gewaarborgd en dat deze thema's als vanzelfsprekendheid worden beschouwd. Daarom zal in het huidige adviesrapport de implementatie van de Gezonde School-aanpak geëvalueerd worden en wordt onderzocht op welke manier GGD Fryslân deze scholen kan ondersteunen in de toekomst.

De evaluatie van de duurzame implementatie van de Gezonde School gezondheidsthema's

Het landelijk Gezonde School programma heeft als missie om 'een gezonde leefstijl in het DNA van elke school' te faciliteren (Gezonde School, 2018). In de praktijk wordt deze missie vormgegeven door het stimuleren van een gezonde leefstijl in kinderen, om hen zo de handvatten te bieden om risicofactoren zoals overgewicht en weinig beweging te minimaliseren. Het overkoepelende doel van het programma is om ervoor te zorgen dat iedereen zo gezond mogelijk oud wordt en om zo negatieve effecten van de vergrijzing te minimaliseren.

Door een landelijk beleid in te voeren in de vorm van het Gezonde School programma, faciliteert de overheid gelijke kansen voor alle kinderen, onafhankelijk van de sociaal-demografische en economische achtergrond van de kinderen. Door gezondheidsthema's te integreren in het schoolcurriculum en de schoolorganisatie, streeft het programma ernaar om alle kinderen langdurig toegang te geven tot de kennis, vaardigheden en ondersteuning die nodig zijn om gezonde keuzes te maken en een gezonde leefstijl te behouden (Gezonde School, 2018).

Echter, ondanks de inspanningen om gezonde schoolomgevingen te creëren, is het de vraag of de implementatie van de Gezonde School gezondheidsthema's duurzaam zijn geïmplementeerd. Vanaf de aanvraag door een school voor ondersteuning van de implementatie van de gezondheidsthema's bij GGD Fryslân, tot het eventueel behalen van een Gezonde School vignet, heeft de GGD zicht op wat er in de praktijk speelt op deze scholen en hoe de gezondheidsthema's worden geïmplementeerd. Nadat een school het Gezonde School vignet heeft behaald, heeft GGD Fryslân niet of nauwelijks inzicht in de continuïteit van de implementatie van de gezondheidsthema's, tenzij de school aan de slag gaat met een ander thema.

Deze mogelijke kloof tussen het behalen van het Gezonde School vignet en de daadwerkelijke voortzetting van gezondheidsbevorderende activiteiten roept belangrijke vragen op over de effectiviteit en duurzaamheid van het Gezonde School programma. Hoewel het programma succesvol lijkt te zijn in het aanmoedigen van scholen om gezondheidsbevordering te integreren in hun beleid, blijft de vraag of het doel van het landelijk beleid wordt gehaald: 'Een gezonde leefstijl in het DNA van elke school' en dus de duurzame implementatie van de gezondheidsthema's in het schoolcurriculum en de schoolorganisatie (Gezonde School, 2018). Het ontbreken van inzicht in de voortzetting van de duurzame implementatie van de gezondheidsthema's na het behalen van het Gezonde School vignet is de aanleiding voor het huidige project.

Doelstelling van het huidige project

Het uiteindelijke doel van dit project is om GGD Fryslân te voorzien van een adviesrapport inclusief een implementatieplan om hun ondersteunende rol te optimaliseren en om zo de duurzame implementatie van de gezondheidsthema's in het schoolcurriculum van scholen in Fryslân te waarborgen. Dit heeft geleid tot de volgende hoofdvraag:

Hoe verloopt de duurzame implementatie van de Gezonde School-aanpak in scholen met een Gezonde School vignet in Fryslân en hoe kan GGD Fryslân scholen in de toekomst ondersteunen?

Leeswijzer van dit adviesrapport

In hoofdstuk 2 wordt algemene informatie over het Gezonde School programma en het Gezonde School vignet uitgelegd. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de organisatie van het Gezonde School programma uitgelegd en de belangrijkste betrokken organisaties. Hoofdstuk 4 wordt de organisatie van het Gezonde School programma binnen GGD Fryslân toegelicht. Daaropvolgend wordt in hoofdstuk 5 de wetenschappelijke context van de Gezonde School-aanpak bediscussieerd. In hoofdstuk 6 worden de resultaten van de evaluatie van de huidige implementatie van de Gezonde School-aanpak geanalyseerd. In hoofdstuk 7 worden de mogelijke zwaktes, sterktes, kansen en bedreigingen voor GGD Fryslân toegelicht op basis van alle bevindingen in de voorgaande hoofdstukken. In hoofdstuk 8 worden vervolgens 3 mogelijke scenario's geschetst die GGD Fryslân kan implementeren om hun ondersteunen aan scholen in de toekomst te veranderen. Daarop aansluitend wordt het beste scenario weergegeven en de implementatiestappen die daarbij horen. Afsluitend wordt in hoofdstuk 9 de eindconclusie weergegeven en de discussie wat betreft de bevindingen van het huidige rapport.

2. Het Gezonde School programma en Gezonde School vignet

Informatie over het Gezonde school programma

De gezondheid van kinderen en jongeren speelt een belangrijke rol in het toekomstperspectief van zowel het individu als voor onze hedendaagse samenleving als geheel. Het aanleren van gezond gedrag door ouders én door school is daarom van belang. In onze huidige maatschappij is de opvoeding niet alleen meer een taak van de ouders, maar speelt de school ook een grote rol in de ontwikkeling van de kinderen en jongeren. Om scholen de mogelijkheid te bieden om structureel en planmatig te werken aan de gezondheid en gezonde leefstijl van leerlingen en daarmee gezondheidswinst te behalen, is in 2010 het landelijke Gezonde School programma geformuleerd. Via dit programma, kunnen scholen kinderen voorzien van handvatten voor een gezonde leefstijl, ongeacht hun sociaaleconomische status en achtergrond (Gezonde School, 2018; Overheid, 2016).

Het programma Gezonde School is een samenwerking tussen het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu), de PO-Raad (primair onderwijs), VO-raad (voortgezet onderwijs) en MBO Raad (middelbaar beroepsonderwijs) en GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio) Nederland. In de praktijk is er sprake van een nauwe samenwerking tussen onder andere de GGD'en, maatschappelijke organisaties, vakverenigingen en thema-instituten op het gebied van gezonde leefstijl om het Gezonde programma vorm te geven en te realiseren. Financiering vanuit de ministeries van VWS (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport), OCW (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen), SZW (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) en LNV (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) maken het programma Gezonde School mogelijk (Gezonde School, n.d.-a.; Gezonde School, n.d.-c).

Om het Gezonde School programma een praktische invulling te geven is de Gezonde School-aanpak gerealiseerd. Via deze aanpak kunnen scholen structureel en planmatig werken aan verschillende thema's binnen het Gezonde School programma. Om een maximaal effect te kunnen bereiken via de Gezonde School-aanpak, gaat een school aan de slag met de volgende vier pijlers: educatie, schoolomgeving, signaleren en beleid binnen een gekozen thema (Gezonde School, n.d.-c). In de praktijk resulteren deze vier pijlers in enkele concrete aspecten die over het algemeen in het Gezonde School programma centraal staan: gezondheidsbevordering in het curriculum, het creëren van een gezonde schoolomgeving, signalering, de samenwerking met lokale partners en het betrekken van leerlingen, ouders en personeel.

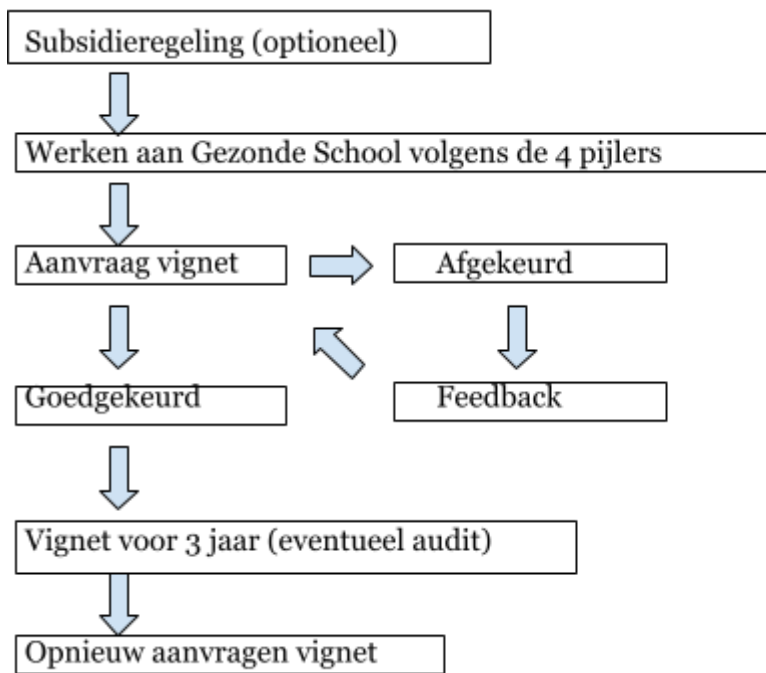
Zodra een school voldoende progressie denkt te hebben gemaakt binnen een gezondheidsthema via de Gezonde School-aanpak, kan de school besluiten om een Gezonde School vignet aan te vragen (niet toepasbaar op alle gezondheidsthema's). Scholen kunnen dit altijd aanvragen, hiervoor hoeven ze niet per se gebruik te hebben gemaakt van de subsidieregelingen omtrent Gezonde School. Voor de volgende gezondheidsthema's kan een vignet worden aangevraagd in

het primair onderwijs: bewegen & sport, milieu & natuur, relaties & seksualiteit, voeding en welbevinden. De aanvraag wordt na indiening binnen zes weken door een expert beoordeeld. Deze experts zijn werkzaam bij een van de kennispartners van Gezonde School (bijvoorbeeld: het Voedingscentrum en Kenniscentrum Sport en Bewegen). Het Gezonde School vignet is een kwaliteitskeurmerk en beleidsinstrument om scholen te stimuleren om een aanvraag in te dienen en de aanvraag wordt behandeld door de GGD GHOR (Gezonde School, n.d.-b).

Alhoewel het keuringsproces per gezondheidsthema enigszins kan variëren, wordt over het algemeen het onderstaande proces gevolgd om ervoor te zorgen dat scholen op een gestructureerde en objectieve manier worden beoordeeld op hun gezondheidsbevorderende initiatieven (Persoonlijke communicatie, 2024).

Voorwaarden voor het behalen van een Gezonde School vignet

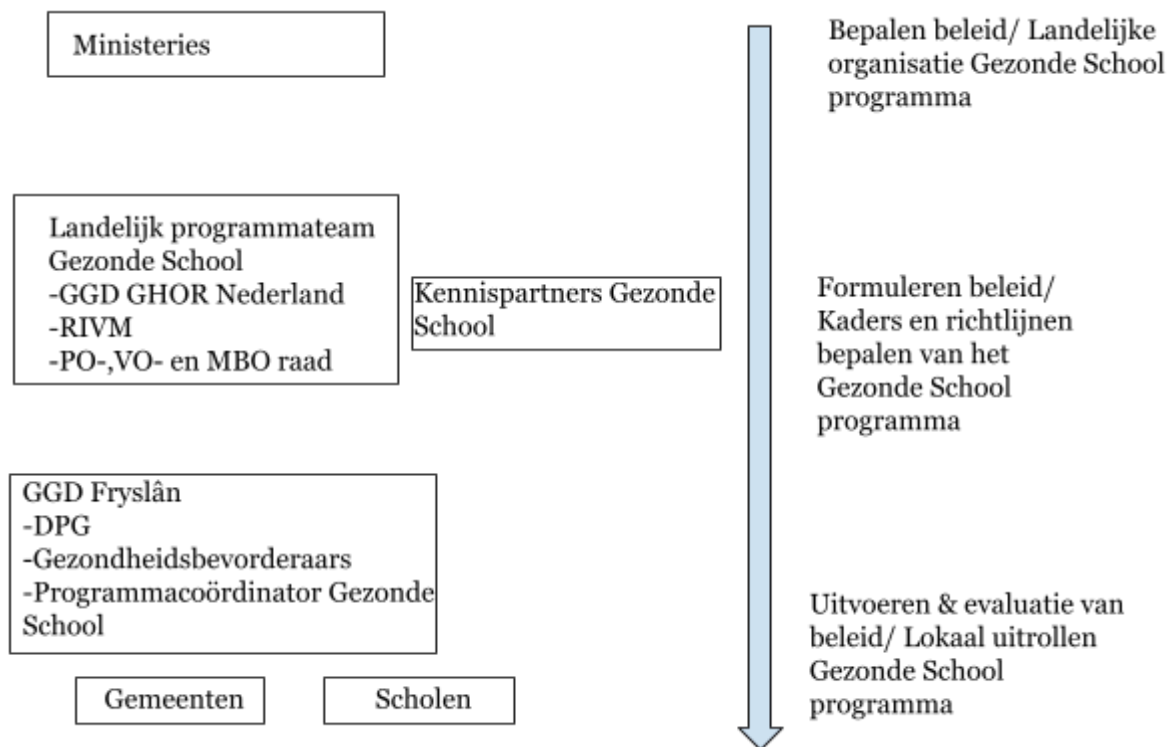
Scholen beginnen met het invullen van zelfevaluatie-instrumenten dat wordt verstrekt door het Gezonde School programma. Dit instrument bevat vragen over het gezondheidsbeleid van de school, de uitgevoerde activiteiten en de resultaten daarvan. Scholen moeten documentatie verstrekken ter ondersteuning van hun antwoorden in de zelfevaluatie. Dit kan onder meer beleidsdocumenten, lesplannen, verslagen van activiteiten, foto's en enquêteresultaten bevatten. Een team van beoordelaars, vaak bestaande uit experts op het gebied van gezondheidsbevordering van een van de kennispartners van Gezonde School, beoordeelt de ingevulde zelfevaluatie en de bijbehorende documentatie. Ze kijken naar de mate waarin de school voldoet aan de gestelde criteria voor het gezondheidsthema waarvoor ze het vignet willen behalen. Na de beoordeling ontvangt de school feedback over hun zelfevaluatie en documentatie. Deze feedback kan suggesties bevatten voor verbetering of aanvulling van het gezondheidsbeleid en de activiteiten van de school. Indien nodig kan de school aanpassingen aanbrengen in hun gezondheidsbeleid of activiteiten op basis van de ontvangen feedback. Als de school voldoet aan de gestelde criteria en de beoordelaars tevreden zijn met de documentatie, wordt het Gezonde School vignet toegekend aan de school. Dit dient als erkenning voor hun inspanningen op het gebied van gezondheidsbevordering. Een toegekend vignet is 3 jaar geldig na afgifte (zie figuur 1). Naast bovenstaand generieke beoordelingsproces moeten scholen ook voldoen aan specifieke voorwaarden aan de hand van de vier pijlers: educatie, schoolomgeving, signalering en beleid per verschillend gezondheidsthema, deze zijn per gezondheidsthema te vinden op www.mijngezondeschool.nl/certificaten.

Figuur 1. Schematische weergave van het proces omtrent het aanvragen en (goed)keuren van een Gezonde School vignet.

3. De organisatie van het Gezonde School programma

Van Gezonde School programma als agendapunt op papier, naar uitvoering in de praktijk

Figuur 2. Globale weergave van de betrokken partijen van het Gezonde School Programma. Hun algemene positie binnen de organisatie en uitvoering van het Gezonde School programma is weergegeven opzichte

Initiatie, beleidsvorming en financiering van het Gezonde School programma

De verschillende ministeries (VWS, OCW, SZW en LNV) die betrokken zijn bij het Gezonde School programma zijn voornamelijk betrokken bij de beleidsontwikkeling en de bijbehorende kaders en de financiering (figuur 2). Het Ministerie van VWS is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het gezondheidsbeleid dat ten grondslag ligt aan het Gezonde School programma. Ze stellen de nationale gezondheidsdoelen vast en bepalen de prioriteiten op het gebied van gezondheidspromotie binnen scholen. Verder biedt het ministerie van VWS (mede)financiering voor het Gezonde School programma, inclusief subsidies en andere middelen die scholen kunnen gebruiken om gezondheidsbevorderende activiteiten te implementeren. Dit kan variëren van het subsidiëren van projecten tot het ondersteunen van GGD'en en andere uitvoerende organisaties (Gezonde School, n.d.-a.; Gezonde School, n.d.-c).

Planning en ontwikkeling van het Gezonde School programma; Het landelijk programmameteam Gezonde School

De uiteindelijke vormgeving van het landelijke Gezonde School programma wordt gestuurd door het landelijk Programmameteam Gezonde School (figuur 2). Deze bestaat uit een stuurgroep, programmameteam en een onafhankelijk programmaleider. De stuurgroep Gezonde School bestaat uit een samenwerking van verschillende partijen, waaronder de PO-raad, VO-raad en MBO Raad, RIVM en GGD GHOR Nederland. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de programma kaders en hoofdlijnen van de uitvoering van het programma en is verantwoordelijk voor het vormen van het vierjarenplan van Gezonde School ([Programmaplan Gezonde School 2021-2024 o.pdf](#)).

De rollen van de deelnemende partijen in het Landelijk Programmameteam Gezonde School

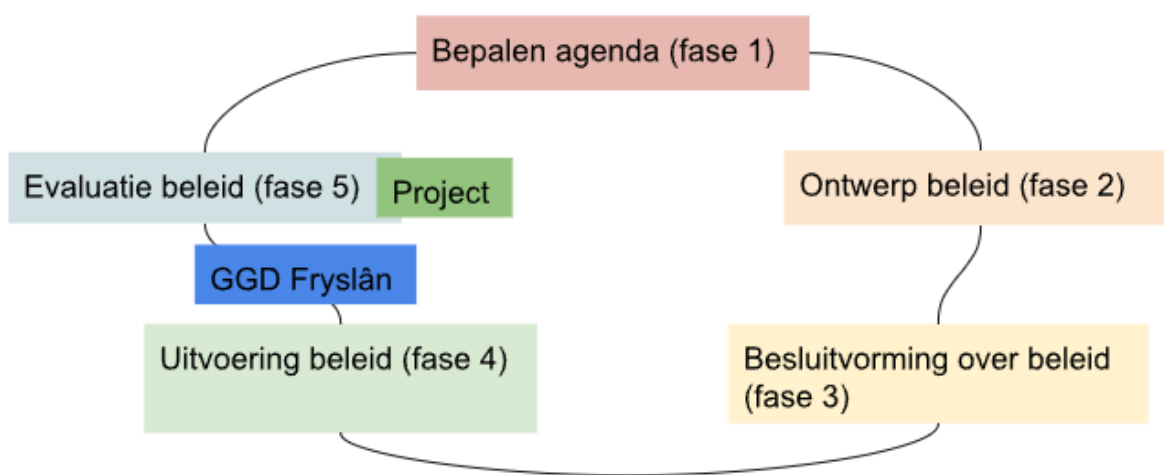
Binnen het Landelijk Programmameteam Gezonde School, bekleden de verschillende betrokken organisaties verschillende functies. Het zwaartepunt van de invulling van alle taken die worden bekleed binnen dit team ligt bij GGD GHOR Nederland. Deze partij is bijvoorbeeld betrokken bij het toekennen van subsidies aan scholen en is verder betrokken bij het faciliteren van Gezonde School in zijn algemeen, het (landelijk) promoten van het Gezonde School programma en de bijbehorende subsidies en de communicatie met alle GGD'en in Nederland. Het RIVM is gemoeid met de ontwikkeling van richtlijnen, biedt wetenschappelijke ondersteuning en verzamelt en analyseert gegevens om bijvoorbeeld de effectiviteit van het programma te monitoren. Daarnaast geeft het RIVM advies over specifieke gezondheidsinterventies die scholen kunnen implementeren en keurt deze ook als deze door externe partijen worden aangedragen. Dit heeft effect op de eventuele toelating van nieuwe interventies als Gezonde School interventie waar scholen hun subsidiebudgetten kunnen uitgeven of waaraan scholen moeten voldoen als ze een vignet willen behalen. Als laatste instantie zijn de PO-, VO- en MBO raden betrokken bij het stukje scholing en deskundigheidsbevordering dat vanuit het landelijk programma wordt aangeboden aan scholen. Tevens functioneren deze raden als adviseur richting de regering wat betreft onderwijsbeleid, waarin zij hun ervaringen uit de praktijk meenemen in deze aanbevelingen (Persoonlijke communicatie, 2024).

Naast het landelijk programmameteam Gezonde School, zijn er landelijke thema-instituten op het gebied van gezonde leefstijl die tevens bijdragen in de vorm van het delen van kennis, expertise en advies wat betreft het Gezonde School programma. Bovendien is deze partij betrokken bij de behandeling en keuring van de aanvragen van Gezonde School vignetten door scholen. Enkele voorbeelden van deze thema-instituten zijn het Voedingscentrum, het Nationaal Instituut voor Sport en Beweging, Trimbos en Pharos (Persoonlijke communicatie, 2024).

Uitvoering van het Gezonde School programma op regionaal niveau

GGD Fryslân is een overheidsinstantie die zich met een team van ongeveer 400 medewerkers

inzet voor de gezondheid van de inwoners van de Friese gemeenten. Deze organisatie kan worden gezien als de gezondheidsdienst van Fryslân en heeft als hoofddoel de bevordering van de gezondheid en de preventie van gezondheidsproblemen bij de inwoners van Fryslân. Een onderdeel van de werkzaamheden van GGD Fryslân is de implementatie van de Gezonde School aanpak in scholen in alle Friese gemeenten. Deze werkzaamheden zijn gericht op het ondersteunen van scholen bij het integreren van gezondheidsthema's in hun beleid en activiteiten (figuur 2). De gezondheidsbevorderaars van GGD Fryslân spelen hierbij een cruciale rol. Zij bieden advies en ondersteuning aan scholen die willen werken aan thema's zoals voeding, bewegen & sport en welbevinden. Deze bevorderaars komen in contact met scholen en helpen hen om de gezondheid van leerlingen te verbeteren door middel van het Gezonde School programma. Bovendien is een van deze gezondheidsbevorderaars aangesteld als programmacoördinator Gezonde School voor provincie Fryslân. Deze coördinator is betrokken bij onder andere de monitoring van het programma in de provincie en functioneert als contactpunt voor communicatie richting het landelijk programmateam. Verder verzorgt de directeur publieke gezondheid (DPG) de coördinatie en implementatie van het regionale gezondheidsbeleid, wat ook de uitvoering van het Gezonde School programma omvat. Deze persoon is verder gemoeid met de afstemming van de landelijke gezondheidsdoelen en -programma's op de specifieke behoeften van de regio Fryslân ((Persoonlijke communicatie, 2024). GGD Fryslân is dus veelal gemoeid met de uitvoering en evaluatie van beleid en het huidige project vindt plaats in de evaluatiefase van het beleid (figuur 3).

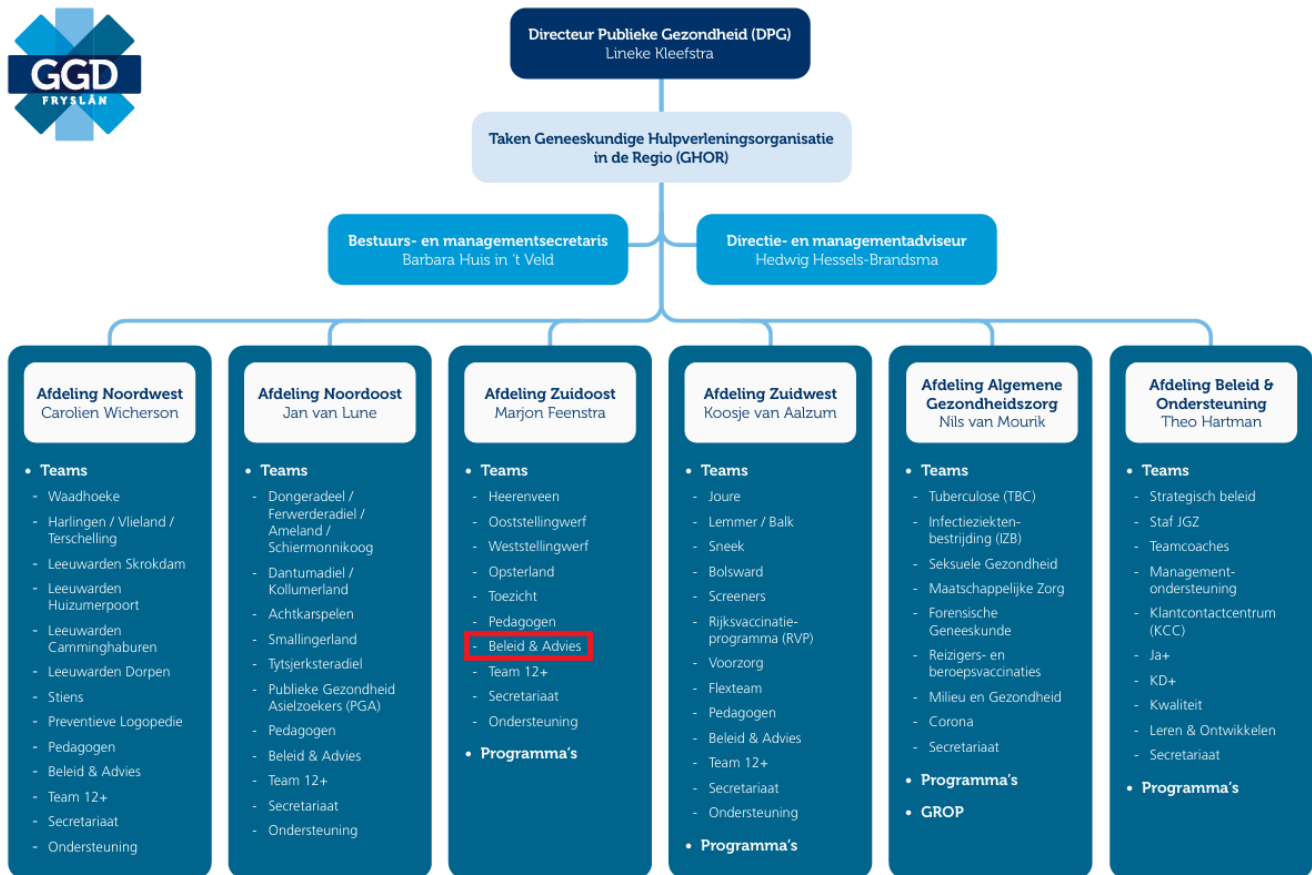
Figuur 3. Schematische weergave van de beleidscyclus en de positie van GGD Fryslân en het huidige project omtrent het Gezonde School programma

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het lokaal gezondheidsbeleid en spelen een cruciale rol in het stimuleren en faciliteren van samenwerkingen tussen scholen, GGD'en en andere lokale partners. Ze coördineren en sturen de activiteiten van gezondheidsbevorderaars van GGD Fryslân binnen hun gemeenten door te bepalen hoe deze professionals hun taken en uren invullen, waarbij ze prioriteit geven aan gezondheidsthema's die aansluiten bij de lokale behoeften. Bovendien kunnen gemeenten extra financiële

middelen beschikbaar stellen, bijvoorbeeld via subsidies, om de implementatie van het Gezonde School programma te ondersteunen. Deze financiering stelt scholen in staat om uitgebreidere en op maat gemaakte gezondheidsprogramma's uit te voeren. Daarnaast bevorderen gemeenten samenwerkingen tussen scholen, lokale zorgverleners en maatschappelijke organisaties, wat bijdraagt aan een geïntegreerde aanpak om de gezondheid van leerlingen te verbeteren.

Scholen spelen een centrale rol in de uitvoering van het Gezonde School programma, waarbij ze fungeren als de belangrijkste actoren in het implementatieproces. Ze werken nauw samen met gemeenten en de gezondheidsbevorderaars van GGD Fryslân om gezondheidsbevorderende maatregelen te integreren in het schoolleven. Deze maatregelen omvatten het uitvoeren van diverse programma's en interventies die gericht zijn op het bevorderen van een gezonde leefstijl onder leerlingen, zoals het organiseren van sportactiviteiten en het invoeren van een gezond kantinebeleid. Scholen communiceren regelmatig met gemeenten en GGD'en over de voortgang en eventuele uitdagingen die ze tegenkomen, wat essentieel is voor de succesvolle implementatie van het programma. Bovendien stemmen scholen de gezondheidsinterventies af op de specifieke behoeften van hun leerlingenpopulatie, waardoor het programma effectief wordt aangepast aan de lokale context.

4. De organisatie van GGD Fryslân omtrent het Gezonde School programma

Figuur 4: Organogram van GGD Fryslân. In de afdeling Noordwest, Noordoost, Zuidoost en Zuidwest zit een team beleid & advies en binnen dit team zijn gezondheidsbevorderaars werkzaam. In het rood is aangegeven onder welk team van beleid & advies het huidige project is uitgevoerd, in dit team is ook de programmacoördinator Gezonde School werkzaam.

Algemene informatie organisatiestructuur GGD Fryslân

Binnen de organisatiestructuur van GGD Fryslân staat de directie centraal, waarbij de directeur Publieke Gezondheid (DPG) en andere leidinggevenden belast zijn met het formuleren van strategisch beleid en het nemen van beslissingen op hoog niveau. Deze leidinggevenden werken nauw samen met het bestuur van GGD Fryslân, dat verantwoordelijk is voor het toezicht houden op de organisatie en het goedkeuren van belangrijke besluitvorming. De organisatie is verder onderverdeeld in verschillende afdelingen die elk gericht zijn op specifieke aspecten van de publieke gezondheid. Deze afdelingen omvatten onder andere Infectieziektebestrijding, Jeugdgezondheidszorg, Milieu en Gezondheid, Gezondheidsbevordering en Preventie, en Algemene Gezondheidszorg. Elk van deze afdelingen wordt geleid door een afdelingshoofd of manager, die verantwoordelijk is voor de

dagelijkse gang van zaken en die rechtstreeks rapporteert aan de directie (zie figuur 4). De medewerkers van GGD Fryslân vormen het hart van de organisatie. Dit team bestaat uit diverse professionals, waaronder artsen, verpleegkundigen, gezondheidsbevorderaars en administratief personeel, die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van gezondheidsprogramma's, het bijdragen aan de publieke gezondheidszorg het verstrekken van advies, het uitvoeren van onderzoek en het beheren van administratieve processen. Naast de operationele afdelingen zijn er ook stafafdelingen binnen GGD Fryslân, zoals Human Resources, Financiën, Communicatie en ICT. Deze stafafdelingen spelen een ondersteunende rol bij het beheren van personeelszaken, financiële administratie, externe communicatie en technologische infrastructuur, waardoor de organisatie efficiënt kan opereren (Persoonlijke communicatie, 2024).

Algemene Doelstelling en Missie

De kernmissie van GGD Fryslân is het waarborgen van de gezondheid van haar inwoners. Het gaat hierbij niet alleen om het behandelen van ziektes, maar vooral om het voorkomen ervan. De missie en visie van de GGD zijn helder omschreven in het meerjarenplan, dat als een kompas fungeert voor de organisatie. Dit plan, dat te raadplegen is via het platform Vera, beschrijft in detail hoe alle teams en disciplines binnen de GGD bijdragen aan diverse gezondheidsprogramma's, zoals het Gezonde School programma. Binnen deze programma's wordt gewerkt aan het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking. Het meerjarenplan is dan ook een levend document dat richting geeft aan de inspanningen van GGD Fryslân om een gezonde leefomgeving te creëren. Via Vera worden medewerkers op de hoogte gehouden van de voortgang, kunnen zij communiceren over hun werkzaamheden en krijgen zij toegang tot belangrijke documenten en tools (Persoonlijke communicatie, 2024).

Structuur en Indeling van Gezondheidsbevorderaars

Een cruciaal onderdeel van het Gezonde School programma is de rol van de gezondheidsbevorderaars. Momenteel zijn er 19 gezondheidsbevorderaars actief binnen GGD Fryslân, verdeeld over vier regio's:

- **Noordwest:** 3 gezondheidsbevorderaars
- **Noordoost:** 6 gezondheidsbevorderaars
- **Zuidoost:** 4 gezondheidsbevorderaars
- **Zuidwest:** 5 gezondheidsbevorderaars

Het secretariaat wat gemoeid is met Gezonde School bestaat uit één persoon. Hoewel alle gezondheidsbevorderaars in principe de rol van Gezonde School adviseur kunnen vervullen, verschilt de daadwerkelijke inzet per gemeente en hangt dit af van de vraag naar deze adviseurs. Binnen GGD Fryslân is een overkoepelende Gezonde School coördinator aangesteld. Deze persoon fungeert als aanspreekpunt en levert input voor het meerjarenplan van de GGD, de managementevaluatie, en houdt de gemaakte uren bij die zijn besteed aan de

Gezonde School. Tevens houdt deze coördinator de landelijke ontwikkelingen in de gaten en is het aanspreekpunt vanuit landelijk. Deze coördinator zorgt ervoor dat de gezondheidsbevorderaars effectief kunnen werken en dat de programma's aansluiten op de behoeften van de gemeenschappen (Persoonlijke communicatie, 2024).

Documentatie en Communicatie

De documentatie en communicatie omtrent het Gezonde School programma zijn van essentieel belang voor het succes ervan. Gezondheidsbevorderaars gebruiken SharePoint om documenten te delen en toegang te krijgen tot belangrijke informatie. Dit systeem maakt het mogelijk om op afstand samen te werken en altijd de meest actuele documenten bij de hand te hebben. Nieuwe collega's worden ingewerkt door ervaren collega's in hun regio en moeten deelnemen aan een landelijke scholingsdag voor de Gezonde School. De inwerkperiode omvat ook uitleg over SharePoint en de samenwerking tussen gezondheidsbevorderaars en de Jeugdgezondheidszorg. Het streven is om twee keer per jaar een Gezonde School overleg plaats te organiseren voor alle gezondheidsbevorderaars binnen GGD Fryslân. Dit overleg is een kans om ervaringen uit te wisselen en best practices te delen. Vera is het platform van GGD Fryslân waar alle interne online communicatie plaatsvindt en waar de programma's te vinden zijn. Werknemers van GGD Fryslân kunnen via Vera gebruikmaken van Microsoft Word en Excel, middelen zoals auto's of beamers reserveren, nieuwsbrieven lezen, en online documenten delen. Gezondheidsbevorderaars communiceren onderling het meest via e-mail en Microsoft Teams. Wat betreft de Gezonde School wordt er gebruikgemaakt van een SharePoint pagina Gezonde School: hier deelt de programmacoördinator Gezonde School van GGD Fryslân documenten die relevant zijn voor de gezondheidsbevorderaars om scholen te begeleiden. Teven is er een Sharepoint pagina voor elke gemeente, waar een mapje te vinden is met de verslagen van de contactmomenten met scholen (Persoonlijke communicatie, 2024).

Organisatiestructuur en Samenwerking

De organisatiestructuur binnen GGD Fryslân is bewust plat gehouden om de communicatie en samenwerking te bevorderen. Elke regio heeft een team van gezondheidsbevorderaars, Jeugdgezondheidszorgmedewerkers en werkt samen met gemeenten die binnen de betreffende GGD-regio vallen. Bovendien valt elke regio onder een beleid- en adviesteam en beschikt dit team over een regiomanager. De manager voor de discipline gezondheidsbevordering is altijd een van de vier regiomanagers. Op het moment van schrijven is de manager van de afdeling Zuidoost tevens de discipline manager voor gezondheidsbevordering. Deze platte structuur zorgt ervoor dat iedereen gehoord wordt en dat er snel en effectief gereageerd kan worden op veranderende omstandigheden. Het bevordert een cultuur van samenwerking en continue verbetering, waarbij iedereen bijdraagt aan de gezamenlijke doelen (Persoonlijke communicatie, 2024).

Rol en Vaardigheden van Gezondheidsbevorderaars met betrekking tot het Gezonde School programma

Gezondheidsbevorderaars vervullen een breed scala aan taken die variëren per gemeente. Hun werk omvat het voeren van gesprekken met scholen, het begeleiden van het Gezonde School proces, en het geven van advies over subsidieaanvragen en de besteding van middelen. De subsidies worden op landelijk niveau op verschillende manieren onder de aandacht gebracht, zoals via social media, nieuwsbrieven en onderwijsbladen vanuit het Landelijk Programmateam Gezonde School. Zodra een school een subsidie heeft ontvangen, biedt de gezondheidsbevorderaar ondersteuning en advies om ervoor te zorgen dat de middelen effectief worden gebruikt. Gezondheidsbevorderaars beschikken over minimaal een HBO denk- en werkniveau, met verschillende studieachtergronden zoals psychologie, gezondheid en maatschappij, buurtsportcoach, Master Health and Healthy Aging, Biomedical Sciences, pedagogiek, of verpleegkunde. Vaardigheden zoals goede sociale vaardigheden, communicatieve vaardigheden, zelfstandig en samen kunnen werken zijn cruciaal voor deze rol, waarbij het netwerken en verbinden van verschillende partijen centraal staat (Persoonlijke communicatie, 2024).

Inzet en Aanstelling Gezondheidsbevorderaars

Het aantal uren dat een gezondheidsbevorderaar per week werkt, wordt bepaald door het inwonersaantal van een gemeente en de afspraken die gemaakt zijn over het basispakket. Gemiddeld is dit tussen de 6 en 12 uur per week, wat vaak onvoldoende is om een gezondheidsbevorderaar aan te nemen. Als een gemeente meer aanvullende uren inkoop bij GGD Fryslân, kan het soms nodig zijn om meerdere gezondheidsbevorderaars aan te stellen voor dezelfde gemeente. De verantwoordelijkheid van de uren die gezondheidsbevorderaars maken, werkt als volgt: het aanvullende pakket wordt ingekocht door gemeenten. Hierdoor moeten gezondheidsbevorderaars verantwoordelijkheid afleggen aan de gemeenten om uit te leggen waaraan zij de uren hebben besteed die de gemeente heeft ingekocht. Op financieel gebied resulteert dit in een management. Gezondheidsbevorderaars moeten hun uren registreren op globaal niveau en deze invoeren via [www. mijngezondeschool.nl](http://www.mijngezondeschool.nl). Dit is nodig om te controleren of de uren die voor een subsidie zijn gegeven voor de Gezonde School, daadwerkelijk door de gezondheidsbevorderaars zijn gebruikt (Persoonlijke communicatie, 2024).

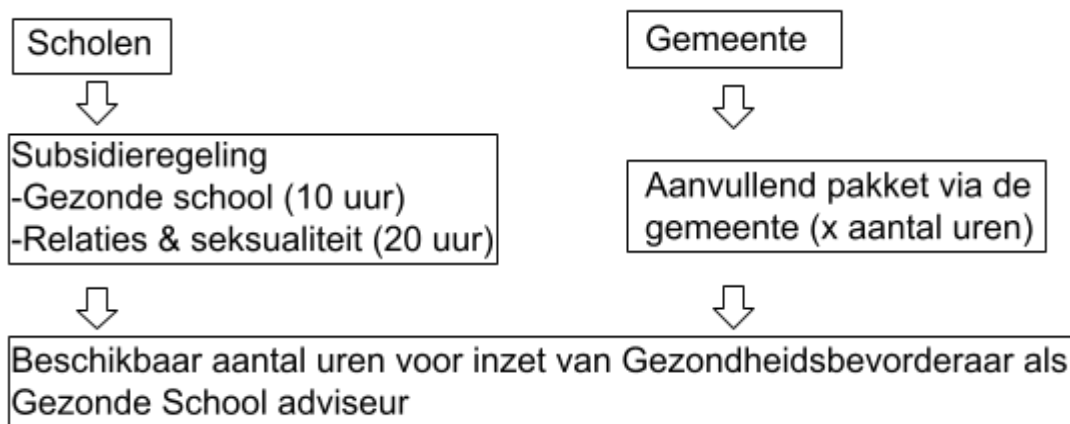
Landelijke Dashboards en Gegevensbeheer

Op landelijk niveau is er een dashboard genaamd 'Mijn Gezonde School' waar gezondheidsbevorderaars hun uren registreren die zij maken voor het programma Gezonde School. Verder is er een data dashboard beschikbaar op landelijk niveau waar de gegevens per gemeente beschikbaar zijn. Sinds 2022 worden wijzigingen in de twee voornoemde dashboards op landelijk niveau doorgevoerd zodra de inschrijvingsronde voor de landelijke subsidies Gezonde School is gesloten. Scholen worden eventueel ingeloot voor een subsidieregeling, en zodra deze toekenning bekend is, ontvangt de Gezonde School coördinator binnen GGD Fryslân een e-mail met een lijst van scholen binnen Fryslân die de

subsidie hebben gekregen. Tevens komen deze gegevens ook beschikbaar op www.mijngezondeschool.nl (Persoonlijke communicatie, 2024).

Coördinatie en Administratie

De Programmacoördinator Gezonde School is degene die de toekenningen doorgeeft aan de financiële administratie, de managementassistent en alle gezondheidsbevorderaars. Hierdoor weten de gezondheidsbevorderaars per regio welke scholen in hun gemeente een toekenning hebben gekregen voor de subsidieregeling Gezonde School. Vanuit deze subsidie hebben gezondheidsbevorderaars 10 uur of 20 uur (afhankelijk van toegekende subsidieregeling) per school om ondersteuning te bieden (figuur 5). Zodra de lijst met scholen bekend is, nemen de gezondheidsbevorderaars contact op met deze scholen om te inventariseren wat zij voor hen kunnen betekenen. SharePoint en Microsoft Teams zijn de meest gebruikte communicatiesystemen voor gezondheidsbevorderaars. Alle uren die gezondheidsbevorderaars besteden aan de Gezonde School zijn ofwel via de subsidieregeling toegekend of komen uit het aanvullende pakket dat gemeenten bij de gezondheidsbevorderaars inkopen (figuur 5). Dit verschilt per regio en per gemeente, afhankelijk van wat er op het gebied van gezondheid speelt (Persoonlijke communicatie, 2024).

Figuur 5. Schematische weergave van geldstromen van waaruit Gezondheidsbevorderaars kunnen worden ingezet als Gezonde School adviseurs. Zodra scholen een subsidieregeling toegekend hebben gekregen, kunnen zij aanspraak maken op hulp van een Gezonde School adviseur van GGD Fryslân. Dit betreft in totaal 10 uren voor de subsidieregeling Gezonde School en 20 uren voor de subsidieregeling Relaties & Seksualiteit. Gemeenten kunnen er ook voor kiezen om meer uren in te kopen bij de Gezondheidsbevorderaars om deze in te zetten als Gezonde School adviseur. Dit aantal is variabel en kan de gemeente in overleg bepalen met de Gezondheidsbevorderaars van GGD Fryslân.

5. Wetenschappelijke context Gezonde school-aanpak

De totstandkoming van de Gezonde School-aanpak

De huidige vorm van de Gezonde School-aanpak is tot stand gekomen door jaren van ontwikkeling, maar vindt zijn oorsprong in het Amerikaanse 'Comprehensive School Health Programme' (Marx & Whooley, 1998). Dit programma heeft als basis gefunctioneerd voor de totstandkoming van de voorloper van de huidige Gezonde School-aanpak: de Gezonde School Methode (Dafesh et al., 2006; Leurs et al., 2006); een methode om ervoor te zorgen dat het thema 'gezondheid' in het schoolbeleid wordt opgenomen. Het feit dat door verscheidene onderzoeken (e.g. Paulussen et al., 1998; Pijpers, 1999) werd aangetoond dat scholen die op dat moment een schoolgezondheidsbeleid voerden, enkel oog hadden voor de gezondheidseducatie, heeft ervoor gezorgd dat de Gezonde School Methode werd ontwikkeld. Enkel aandacht besteden aan gezondheidseducatie bleek onvoldoende, maar er was vraag naar een meer holistische aanpak om scholen meer ondersteuning te bieden om gezondheid beter onder de aandacht te brengen. Bovendien werd er vanuit scholen ook gevraagd om een centraal programma wat betreft gezondheidsprojecten. Deze gebeurtenissen hebben ertoe geleid dat in overleg met regionale partners en scholen, GGD Zuid Limburg, in samenwerking met het NIGZ (Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie) en de Universiteit van Maastricht, de schoolSlag Werkwijze heeft ontwikkeld tussen 2002-2006 (Leurs et al., 2005). De schoolSlag Werkwijze kan worden beschouwd als de voorloper van de Gezonde School Methode, aangezien de uitvoering van de pilot en aanpassingen aan de schoolSlag Werkwijze hebben geresulteerd in de formulering van het landelijk programma Gezonde School en de bijbehorende Gezonde School Methode, welke later is geëvalueerd tot Gezonde School-aanpak.

De werkwijze in de Gezonde School Methode is een landelijke vertaling van de regionale schoolSlag Werkwijze en biedt meer gecentreerde speerpunten ten opzichte van de schoolSlag Werkwijze. De Gezonde School Methode is gebaseerd op een vierjarenplan met zes pijlers en is voortgekomen uit systematische modellen waaronder intervention mapping (Bartholomew et al., 2001). De volgende zes pijlers staan centraal in de Gezonde School Methode:

Stap 1: Het inventariseren van de (zorg)behoefte van de school

Stap 2: Het vaststellen van prioriteiten

Stap 3: Het inventariseren van activiteiten en strategieën per geselecteerde activiteit

Stap 4: Het beschrijven van een schoolgezondheidsplan

Stap 5: Het implementeren van het schoolgezondheidsplan

Stap 6: De herziening en bijstelling van het schoolgezondheidsplan en de opname in het schoolbeleid

Hierdoor draait de de Gezonde School Methode om de volgende essentiële punten: inspelen op de behoeften en systematisch werken, waarbij de verbinding wordt gemaakt van zorg voor

individuele leerlingen met collectieve preventie en waarbij landelijke en regionale organisaties samenwerken om hun ondersteuningsaanbod aan scholen te kunnen optimaliseren (Buijs, 2005). Echter, onderzoek toonde aan dat de stappen 2,3 en 4 van de schoolslag Werkwijze, welke vergelijkbaar zijn met de stappen van de Gezonde School Methode, vrijwel niet werden toegepast in de onderzochte scholen in Zuid Limburg (Boot et al., 2010). Dit heeft ervoor gezorgd dat de Gezonde School Methode werd doorontwikkeld en uiteindelijk de transitie van de term naar Gezonde School-aanpak heeft plaatsgevonden in 2015. Deze overgang heeft gezorgd voor de verschuiving naar een breder begrip en een meer flexibele benadering van het bevorderen van de gezondheid en het welzijn van de kinderen op scholen. De Gezonde School-aanpak maakt gebruik van vier pijlers in plaats van de eerder geformuleerde zes stappen van de Gezonde School Methode. De vier centrale pijlers van de Gezonde School-aanpak zijn (Gezonde School, n.d.-c):

Educatie: De school faciliteert structurele aandacht in de lessen voor het gezondheidsthema
Schoolomgeving: Gezond gedrag wordt gestimuleerd in de sociale en fysieke omgeving van de school

Signaleren: De school zorgt ervoor dat er parate kennis is over het vroeg signaleren van leefstijl- of gezondheidsproblemen onder leerlingen onder de werknemers en er wordt voor gezorgd dat medewerkers hier alert op zijn

Beleid: De maatregelen omtrent gezondheidsbevordering worden vastgelegd in het schoolbeleid om de waarborging van het gezondheidsthema te garanderen

De wetenschappelijke kenmerken van de Gezonde School-aanpak

De ontwikkeling van holistische leefstijlinterventie programma's voor op scholen zoals het Amerikaans 'Comprehensive School Health Programme' en het Nederlandse programma Gezonde School, zijn gebaseerd op de holistische benadering van Gezondheid en de inzet van gedragsveranderingstheorieën in 'Whole School Approach' zettingen. Gezondheid wordt tegenwoordig niet langer gezien als slechts de afwezigheid van ziekte. Deze term kan breder getrokken worden en omvat fysieke, mentale en sociale aspecten van welzijn. Deze holistische gedachtegang vormt de kern van de Gezonde School-aanpak en de uitdrukking 'voorkomen is beter dan genezen' is daarbij van toepassing. Deze bredere opvatting van gezondheid werd in 1948 al door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) benadrukt en dit heeft gezorgd voor de basis voor de moderne benadering van gezondheidsbevordering in diverse situaties, waaronder bij de gezondheidsinterventies op scholen (WHO, 2002).

Gedragsverandering is een complex proces, maar theorieën zoals de Social Cognitive Theory en de Theory of Planned Behavior helpen om dit beter te begrijpen. Albert Bandura's Social Cognitive Theory (1986) benadrukt bijvoorbeeld het belang van zelfeffectiviteit en sociale ondersteuning in gedragsverandering. Zelfeffectiviteit verwijst naar het vertrouwen dat iemand heeft in zijn of haar eigen vermogen om een bepaald gedrag succesvol uit te voeren. Volgens Bandura speelt dit vertrouwen een cruciale rol in het motiveren van individuen om

nieuwe gedragingen aan te nemen of bestaande gedragingen te veranderen. Daarnaast benadrukt de theorie dat sociale ondersteuning van vrienden, familie en andere sociale netwerken een belangrijke rol speelt bij het faciliteren van gedragsverandering. Deze sociale invloeden kunnen positieve bekrachtiging bieden en individuen helpen om obstakels te overwinnen.. Evenzo legt Ajzen's Theory of Planned Behavior (1991) uit dat gedragsintenties beïnvloed door attitudes, subjectieve normen en waargenomen gedragscontrole- sterke voorspellers zijn van daadwerkelijk gedrag. Kort gezegd betekent dit als iemand positieve attitudes heeft, sociale druk ervaart om zich aan te passen, en gelooft dat hij het gedrag kan uitvoeren, dat de kans groot is dat hij het gedrag daadwerkelijk zal vertonen. Studies hebben bevestigd dat interventies die deze aspecten aanpakken, succesvol kunnen zijn in het veranderen van gezondheidsgerelateerd gedrag (Godin & Kok, 1996). Deze theorieën dragen dus bij aan het succesvol initiëren van gedragsverandering in 'Whole School Approaches' zoals de Gezonde School-aanpak, waarin de gehele schoolomgeving wordt betrokken.

De holistische benadering van gezondheid en het gebruik van de bovengenoemde gedragstheorieën zijn in de huidige Gezonde School-aanpak opgenomen en vormgegeven aan de hand van de 4 pijlers: educatie, schoolomgeving, signaleren en beleid. Door het toepassen van een of meerdere pijlers, kan een positieve bijdrage leveren aan de gezondheid van kinderen. Zo is omgeving waarin kinderen leren en opgroeien, van belang voor hun gezondheid. Onderzoek van Sallis et al. (2008) heeft aangetoond dat een ondersteunende fysieke en sociale omgeving op school, inclusief toegang tot sportfaciliteiten en gezonde voeding, positieve effecten heeft op de gezondheid en het welzijn van leerlingen. Evenzo is vroege detectie van gezondheids- en gedragsproblemen bij leerlingen cruciaal voor het bieden van tijdige interventies. Volgens de WHO (2005) kan vroege signalering leiden tot succesvolle behandeling en ondersteuning, wat op de lange termijn betere gezondheidsuitkomsten bevordert . Leraren en ander schoolpersoneel spelen een sleutelrol in deze vroege detectie. Bovendien is het implementeren van gezondheidsgericht beleid op scholen essentieel voor het bevorderen van gezonde gewoonten. Beleidsmaatregelen zoals rookvrije scholen, voedingsrichtlijnen en bewegingsprogramma's hebben bewezen effectief te zijn. Onderzoek toont aan dat dergelijke beleidsmaatregelen bijdragen aan het bevorderen van een gezonde levensstijl en het verbeteren van de algehele gezondheid van leerlingen (e.g.: Langford et al., 2015). Daarbij is de betrokkenheid van de gehele schoolgemeenschap- inclusief leerlingen, ouders en personeel- cruciaal voor het succes van deze beleidsmaatregelen. McLeroy et al. (1988) benadrukken dat een ecologische benadering, die rekening houdt met alle niveaus van invloed, essentieel is voor effectieve gezondheidsbevordering. Deze zienswijze richt zich op het belang van gezondheidsinterventies die gericht zijn op het teweegbrengen van verandering in zowel de organisatie en de gemeenschap, maar ook op interpersoonlijk gebied en op het gebied van (publiek) beleid. De combinatie van deze factoren draagt bij aan de instandhouding van zowel ongezond gedrag, maar ook het stimuleren van gezond gedrag. Al met al gaat dit model ervan uit dat de juiste aanpassingen op het gebied van beleid positieve veranderingen in het individu teweeg kunnen brengen. Bovendien wordt gesuggereerd dat de juiste ondersteuning en sturing van individuen in de gemeenschap

essentieel is voor de implementatie van veranderingen in de (school)omgeving.

Door de integratie van bovengenoemde wetenschappelijke inzichten, biedt de Gezonde School-aanpak een robuuste en evidence-based basis voor het bevorderen van de gezondheid en het welzijn van leerlingen. Alhoewel er een positief verband is tussen de effecten van Gezonde School activiteiten en een gezonde leefstijl in kinderen, is er maar weinig bekend over de exacte effecten en effectiviteit van de Gezonde School-aanpak. Vroegere onderzoeken hebben vooral de kortetermijneffecten van initiatieven binnen één van de pijlers van de Gezonde School-aanpak onderzocht, zoals gezondheidseducatie, omgeving, signalering en beleid binnen specifieke gezondheidsthema's zoals voeding, beweging, welbevinden, en preventie van roken, alcohol en drugs (Fekkes et al., 2010; RIVM, 2016; Schokker et al., 2014)). Zowel in binnen- als buitenland blijkt het echter lastig om duidelijke conclusies te trekken over de effectiviteit van dergelijke initiatieven, vergelijkbaar met de Gezonde School (Langford et al., 2015; Paulussen et al., 2017).. Dit komt deels door het beperkte begrip van de factoren, kenmerken en processen die de implementatie en de gewenste resultaten van de Gezonde School kunnen versterken (Darlington et al., 2018; Langford et al., 2015; Paulussen et al., 2017). Desondanks zijn er wel aanwijzingen dat de integrale benadering van de Gezonde School-aanpak het bevorderen van een gezonde leefstijl in kinderen groter is dan het niet werken volgens de Gezonde School-aanpak of het uitvoeren van Gezonde School activiteiten (Langford et al., 2014).

In het verlengde van bovengenoemde bevindingen, heeft Maastricht University onderzoek gedaan onder welke condities Gezonde School ertoe doet. Er zijn bepaalde omstandigheden waarin scholen een hogere mate van implementatie en gewenste resultaten bij leerlingen en studenten kunnen bereiken. Daarom is het van belang dat er blijvende aandacht wordt besteed aan enkele cruciale aspecten op alle scholen, ongeacht of ze met de Gezonde School-aanpak werken. Een sterke betrokkenheid van schooldirecties in het implementatieproces is essentieel, ongeacht het type school. Daarnaast is het belangrijk dat er een brede focus ligt op groepsgerichte preventie en een gezonde schoolomgeving, in plaats van op individuele problemen. Een schoolklimaat dat gericht is op het denken in mogelijkheden draagt hier ook aan bij. Voortdurende ondersteuning door een Gezonde School-adviseur is noodzakelijk, vooral in situaties waar het schoolklimaat belemmerend werkt of de structurele inbedding van de aanpak beperkt is. Gezonde School-adviseurs zouden herhaaldelijk het initiatief moeten nemen in de communicatie over ondersteuning richting scholen. Het werken volgens de integrale gedachte van de Gezonde School-aanpak, die beleid, signalering, educatie en omgeving omvat, is essentieel. Bovendien is het belangrijk om draagvlak en betrokkenheid te creëren onder ouders, vooral in het basisonderwijs. Tot slot is het van belang om de sociaaleconomische status (SES) van de leerlingpopulatie in kaart te brengen en, indien nodig, extra aandacht te besteden aan het omgaan met de beperkte financiële mogelijkheden van ouders (Jansen et al., 2023).

6. Evaluatie huidige implementatie

Uitleg selectiecriteria scholen

Op 30 januari 2024 is er een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd met betrekking tot scholen in het primair onderwijs in Fryslân. Het totaal aantal scholen in deze regio, inclusief speciaal onderwijs, bedraagt 371 (DUO, n.d.). Van deze scholen hebben er 86 een geldig of verlopen Gezonde School-vignet. Om een gerichte analyse uit te voeren over de duurzame implementatie van de Gezonde School-aanpak, heeft GGD Fryslân specifieke selectiecriteria opgesteld voor de scholen die zullen worden geïnterviewd. Deze criteria zijn bedoeld om inzicht te krijgen in de voortgang en eventuele uitdagingen van scholen na het verkrijgen van het vignet. Van de 86 scholen met een vignet werden er 35 geselecteerd op basis van de inclusiecriteria. Inmiddels zijn er 34 scholen overgebleven, omdat één school inmiddels is opgeheven. De selectiecriteria omvatten scholen met een vignet dat minimaal een jaar geleden is verstrekt of met verlopen vignetten die recentelijk (binnen twee jaar) zijn verlopen. Deze aanpak richt zich op scholen die mogelijk niet meer actief met de Gezonde School-aanpak bezig zijn, en biedt zo een homogeen beeld van de situatie. Het doel was om 20 scholen te interviewen, met een minimum van 10 interviews, waarbij de methode van semigestructureerde interviews werd toegepast. Dit biedt de mogelijkheid om diepgaande en valide informatie te verzamelen, terwijl er ruimte is voor aanvullende vragen indien nodig. Voor de steekproefmethode is gekozen voor een gestratificeerde steekproef op basis van de sociaaleconomische status van het postcodegebied van de school. Hierna werd een enkelvoudige, aselechte, proportionele steekproef uitgevoerd met behulp van een willekeurige naamgenerator. Dit zorgt ervoor dat de selectie van scholen representatief is en de resultaten van het onderzoek een breed scala aan ervaringen en omstandigheden reflecteren.

Uitkomsten interviews

Alle onderstaande beschrijvende resultaten zijn gebaseerd op de gehouden interviews met Gezonde Scholen in Fryslân (Appendix I). Het Gezonde School programma wordt door basisscholen op uiteenlopende manieren benaderd, waarbij de aanpak sterk afhankelijk is van hun specifieke context, behoeften en uitdagingen. Deze analyse biedt een overzicht van de huidige stand van zaken met betrekking tot de implementatie van gezondheidsthema's, administratieve lasten, de rol van de GGD, en de effectiviteit van het programma. De gegevens zijn gebaseerd op interviews met vertegenwoordigers van elf scholen, en de focus ligt op hoe gezondheidsthema's worden geïntegreerd, de administratieve problemen die scholen ondervinden, en de rol van externe ondersteuning.

Implementatie van Gezondheidsthema's

De wijze waarop gezondheidsthema's in het onderwijs worden geïntegreerd varieert aanzienlijk tussen scholen, afhankelijk van hun strategische focus en beschikbare middelen. Sommige scholen benaderen gezondheid op een systematische manier door gezondheidsthema's als een integraal onderdeel van hun onderwijsprogramma te beschouwen. Bijvoorbeeld, gezondheid wordt geïntegreerd in de thematische wereldoriëntatie door voeding en beweging op een gestructureerde wijze te combineren. Ook worden verlengde schooldagen georganiseerd voor sport en creatieve activiteiten, wat aantoont dat deze scholen gezondheid niet als een apart thema beschouwen, maar als een essentieel onderdeel van hun onderwijsaanpak. Andere scholen maken gebruik van diverse programma's en initiatieven zoals schoolfruit, gezonde traktaties, en gestructureerde lesmethoden voor relaties en seksualiteit. Het gebruik van methoden zoals Lentekriebels en Kanjertraining wijst op een doelgerichte aanpak waarbij gezondheid zowel praktisch als educatief wordt aangepakt. Vaak worden deze initiatieven ondersteund door externe financiering of subsidies, wat helpt om de uitvoering te vergemakkelijken en de initiatieven te integreren in de schoolstructuur.

Administratieve Lasten en Documentatie

Een belangrijk probleem dat uit de interviews naar voren komt, is de administratieve last en de noodzaak voor uitgebreide documentatie. Veel scholen ervaren de administratieve vereisten voor het verkrijgen en behouden van vignetten als tijdrovend en complex. Het verzamelen van bewijs en voldoen aan specifieke eisen is vaak een uitdaging zonder adequate ondersteuning. Deze administratieve lasten worden soms gezien als een belemmering voor het behalen van vignetten, wat de motivatie van sommige scholen kan verminderen om het vignet te verkrijgen of te behouden. Daarnaast vormen uitdagingen bij het herstel van verlopen vignetten een aanzienlijk probleem voor sommige scholen. Dit kan leiden tot frustratie, vooral wanneer scholen aanzienlijke inspanningen leveren maar niet in staat zijn om het benodigde bewijs te leveren door een gebrek aan middelen of administratieve ondersteuning. Deze ervaringen benadrukken de noodzaak voor een vereenvoudiging van de administratieve processen en extra ondersteuning om scholen te helpen bij het behoud van hun vignetten en het effectief implementeren van gezondheidsthema's.

Ondersteuning door de GGD Fryslân

De rol van de GGD in het ondersteunen van scholen bij het Gezonde School programma blijkt variabel en heeft een invloedrijke rol op de effectiviteit van de implementatie. Positieve ervaringen met de GGD-ondersteuning onderstrepen de waarde van praktische en adviserende begeleiding tijdens het aanvraagproces voor vignetten. Goede ondersteuning van de GGD kan een belangrijke bijdrage leveren aan het succes van de Gezonde School-initiatieven door scholen te helpen de vereisten te begrijpen en de documentatie te verbeteren. Echter, sommige scholen ervaren een gebrek aan continue begeleiding na het behalen van het vignet. Dit kan leiden tot een gevoel van onvoldoende opvolging en hulp bij het onderhouden en verbeteren van gezondheidsinitiatieven. Het ontbreken van voortdurende ondersteuning kan scholen ontmoedigen en hun vermogen om

gezondheidsthema's effectief te blijven implementeren verminderen. Dit benadrukt de noodzaak voor een structurele en consistente ondersteuning door de GGD om de voortgang en effectiviteit van gezondheidsthema's op scholen te waarborgen.

De effectiviteit van het Gezonde School programma en de erkenning die scholen ontvangen variëren op basis van hun focus en de manier waarop gezondheidsthema's worden geïntegreerd. Voor sommige scholen is het behalen van vignetten een manier om hun inzet voor gezondheid te formaliseren en te communiceren naar de buitenwereld. Het verkrijgen van vignetten wordt gezien als een belangrijke bevestiging van de inspanningen die scholen leveren op het gebied van gezondheid en welzijn. Andere scholen leggen meer nadruk op de praktische impact van hun gezondheidsthema's. Voor deze scholen is de daadwerkelijke verandering in het dagelijks leven van leerlingen belangrijker dan de formele erkenning door vignetten. Ze beschouwen de praktische impact van initiatieven zoals schoolfruitprogramma's en gezonde traktaties als een belangrijker aspect van hun werk, vooral als administratieve lasten een obstakel vormen. Dit laat zien dat hoewel erkenning door vignetten waardevol is, de praktische impact van gezondheidsinitiatieven op leerlingen een cruciale focus blijft voor veel scholen.

Betrokkenheid van de (school)omgeving

De manier waarop scholen gezondheidsthema's communiceren en integreren in hun schoolcultuur speelt een cruciale rol in de effectiviteit van hun initiatieven. Scholen maken gebruik van verschillende communicatiekanalen zoals nieuwsbrieven, kletskaarten en ouderavonden om gezondheidsthema's te delen en ouders te betrekken. Dit draagt bij aan het creëren van bewustzijn en betrokkenheid bij gezondheid, en versterkt de rol van de school als centrum voor gezondheid en welzijn. De integratie van gezondheidsthema's in de schoolcultuur is vaak zichtbaar in de manier waarop scholen hun programma's en initiatieven presenteren. Het benadrukken van welzijn, sport en gezonde voeding als kernonderdelen van de schoolmissie helpt om gezondheidsthema's diep te verankeren in het dagelijks leven van de schoolgemeenschap. Dit onderstreept het belang van cultuur en communicatie bij het effectief implementeren en onderhouden van gezondheidsinitiatieven binnen de school.

Conclusie

Scholen blijven zich met veel toewijding inzetten voor de gezondheidsthema's waarvoor ze een vignet hebben ontvangen. Ondanks het behalen van een vignet, blijven deze scholen actief bezig met het bevorderen van gezondheid binnen hun onderwijsaanpak. Dit duidt op een voortdurende inzet die verder gaat dan alleen het behalen van een certificaat. Desondanks ondervinden veel scholen problemen bij het verlengen van hun vignetten. De oorzaken zijn divers: personeelwisselingen kunnen leiden tot een gebrek aan continuïteit, waardoor het moeilijker wordt om de gezondheidsinitiatieven op peil te houden. Bovendien verschuiven prioriteiten regelmatig, wat soms ten koste gaat van de aandacht voor gezondheidsthema's. Daarnaast ervaren veel scholen de administratieve rompslomp van de heraanvraag als een aanzienlijke belemmering. De complexiteit van het aanvraagproces kan ontmoedigend zijn,

wat sommige scholen ervan weerhoudt om hun vignetten te verlengen. Het vignet speelt een belangrijke rol als uithangbord naar de buitenwereld. Veel scholen geven aan dat ze veel doen op het gebied van gezondheid, maar dit wordt niet altijd concreet vastgelegd. Het vignet biedt hierbij een waardevolle erkenning en duidelijkheid, zowel voor de schoolgemeenschap zelf als voor ouders en andere belanghebbenden. Het fungeert als een formele bevestiging van de inzet en prestaties van de school op het gebied van gezondheid en welzijn.

Verbeterpunten voor de toekomst

Om het Gezonde School programma te verbeteren en scholen beter te ondersteunen, zijn er enkele concrete suggesties naar voren gekomen. Ten eerste is er behoefte aan een centraal punt voor updates over subsidieregelingen. De huidige informatie over subsidies wordt vaak als onoverzichtelijk ervaren, en een centraal punt zou de toegankelijkheid en duidelijkheid verbeteren. Daarnaast zou een ontmoetingsplatform voor scholen een waardevolle aanvulling zijn. Zo'n platform zou scholen in staat stellen om ervaringen en ideeën uit te wisselen, wat de toegankelijkheid van best practices vergroot en de samenwerking bevordert. Dit kan leiden tot een breder delen van succesvolle strategieën en oplossingen voor veelvoorkomende uitdagingen. Verder wordt frequente controle door de GGD Fryslân na het behalen van een vignet aanbevolen. Regelmatige check-ins kunnen dienen als zowel controlemechanisme als stimulans voor scholen om hun gezondheidsthema's effectief te blijven borgen. Bovendien kunnen deze check-ins helpen bij de interne overdracht van taken binnen de school, waardoor de continuïteit van de gezondheidsinitiatieven wordt gewaarborgd. Tot slot zou een verbeterde registratie van de voortgang door de GGD Fryslân bijdragen aan een consistent proces, ongeacht personeelwisselingen binnen de GGD. Door een gedetailleerde en actuele registratie van wat er speelt op de scholen, kunnen verstoringen in het proces worden voorkomen en kan de voortgang van de gezondheidsthema's effectief worden gemonitord (Jansen et al., 2023).

7. De Sterktes, Zwaktes, Kansen en bedreigen voor GGD Fryslân: optimalisatie van de implementatie van de Gezonde School

Figuur 6: Weergave van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor GGD Fryslân.

Uitleg Sterktes:

GGD Fryslân beschikt over meerdere sterke punten die hun werk binnen het Gezonde School programma effectief maken (figuur 6):

1. **Deskundigheid en Vaardigheden:** Gezondheidsbevorderaars van GGD Fryslân hebben uitgebreide kennis en vaardigheden op het gebied van de Gezonde School-aanpak. Ze blijven voortdurend op de hoogte van lokale en nationale subsidiemogelijkheden en andere relevante programma's. Deze deskundigheid maakt hen tot een cruciale schakel tussen verschillende lokale partijen, zoals scholen, gemeenten, en gezondheidsorganisaties. Ze zorgen ervoor dat deze partijen effectief met elkaar verbonden worden en dat de Gezonde School-aanpak breed wordt gedragen.
2. **Persoonlijke Benadering:** Een andere sterke kant van de gezondheidsbevorderaars

is hun vermogen om een persoonlijke en gerichte benadering te hanteren bij het ondersteunen van scholen. Dit zorgt ervoor dat de ondersteuning die zij bieden goed aansluit bij de specifieke behoeften en omstandigheden van de scholen, waardoor de kans op succes van de Gezonde School-aanpak wordt vergroot.

3. **Netwerkcapaciteit:** De gezondheidsbevorderaars hebben een sterk netwerk met goede connecties binnen scholen, gemeenten, en andere relevante organisaties. Deze netwerkcapaciteit is essentieel voor het coördineren van de Gezonde School-aanpak en voor het inschakelen van de juiste partners op het juiste moment.

4. **Flexibiliteit en Aanpassingsvermogen:** De gezondheidsbevorderaars zijn flexibel en kunnen hun advies en ondersteuning aanpassen aan de behoeften van de scholen. Dit aanpassingsvermogen is belangrijk in een veld dat continu verandert en waar scholen vaak te maken hebben met verschillende uitdagingen en prioriteiten.

Uitleg zwaktes:

Naast de sterke punten zijn er ook enkele zwaktes die de implementatie van het Gezonde School programma kunnen beperken (figuur 6):

1. **Beperkte Middelen:** Een van de grootste zwaktes is het gebrek aan tijd en middelen om scholen uitgebreid en intensief te ondersteunen. Vooral het gebrek aan financiële middelen en tijd beperkt de mogelijkheden van de gezondheidsbevorderaars om scholen optimaal te begeleiden. Dit kan ervoor zorgen dat sommige scholen niet de volledige ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om de Gezonde School-aanpak succesvol te implementeren.

2. **Verspreid Takenpakket:** Gezondheidsbevorderaars hebben een breed takenpakket, waarvan de Gezonde School-aanpak slechts een klein onderdeel is. Dit betekent dat hun aandacht en middelen over verschillende projecten en taken verdeeld moeten worden, wat kan leiden tot een verminderde focus op het ondersteunen van scholen binnen het Gezonde School programma.

3. **Variërende Inzetbaarheid:** Het aantal uren dat gezondheidsbevorderaars kunnen besteden aan de Gezonde School-aanpak verschilt per regio en gemeente en is afhankelijk van de toegekende subsidieregelingen aan de scholen. Dit gebrek aan uniformiteit in inzetbaarheid kan leiden tot ongelijkheid in de ondersteuning die scholen ontvangen, afhankelijk van hun locatie en de beschikbare middelen.

Uitleg kansen:

Ondanks de zwaktes zijn er verschillende kansen die benut kunnen worden om de implementatie van het Gezonde School programma verder te optimaliseren (figuur 6):

1. **Aanvullend Pakket Gemeente:** Jaarlijkse overleggen met de gemeenten waar de gezondheidsbevorderaars werkzaam zijn, bieden een kans om extra beschikbare uren voor de Gezonde School-aanpak te realiseren. Tijdens deze overleggen kunnen gezondheidsbevorderaars benadrukken dat scholen behoefte hebben aan persoonlijk contact

en ondersteuning om de Gezonde School-aanpak voort te zetten en om eventuele vignetten te verlengen. Door deze behoeften onder de aandacht te brengen bij gemeenten, kunnen gezondheidsbevorderaars mogelijk extra uren vastleggen, ongeacht of scholen in het verleden al subsidies hebben ontvangen. Dit kan helpen om ongelijkheid in de beschikbare uren per regio of gemeente te voorkomen.

2. **(Half)jaarlijkse Check-ins met Scholen:** Scholen hebben aangegeven dat ze graag met de Gezonde School-aanpak willen blijven werken en hun vignetten willen verlengen, maar dat dit soms moeilijk is en niet altijd prioriteit krijgt. Door (half)jaarlijkse check-ins met de scholen te organiseren, kan GGD Fryslân ervoor zorgen dat scholen betrokken blijven bij de Gezonde School-aanpak en dat behaalde vignetten niet naar de achtergrond verdwijnen. Deze regelmatige check-ins helpen scholen om prioriteit te blijven geven aan gezondheid en welzijn, en bieden hen de ondersteuning die ze nodig hebben op cruciale momenten.

Uitleg bedreigingen:

Er zijn ook bedreigingen die de implementatie van het Gezonde School programma kunnen bemoeilijken (figuur 6):

1. **Veranderend Beleid:** Wijzigingen in overheidsbeleid of regelgeving kunnen de financiering of uitvoering van de Gezonde School beïnvloeden. De nieuwe kabinetsformatie kan resulteren in veranderingen in de budgetten die verschillende ministeries kunnen besteden aan landelijke programma's, zoals de Gezonde School-aanpak. Dit kan politieke onzekerheid met zich meebrengen en de continuïteit van het programma bedreigen.

2. **Financiële Beperkingen:** Aanpassingen in de subsidieregelingen van het nieuwe meerjarenplan Gezonde School 2025-2028 kunnen mogelijk leiden tot minder beschikbare budgetten voor de uitvoering van het programma. Aangezien de invulling van deze subsidieregelingen nog niet volledig bepaald is, bestaat er onzekerheid over het aantal uren dat een gezondheidsbevorderaar in de toekomst kan besteden aan de begeleiding van scholen. Deze financiële onzekerheid kan de toekomst van het Gezonde School programma in gevaar brengen.

3. **Wisseling in Schoolpersoneel:** Personeelwisselingen binnen scholen kunnen de continuïteit van de Gezonde School-aanpak belemmeren. Uit interviews blijkt dat dit vaak een belemmerende factor is, aangezien nieuwe personeelsleden soms onbekend zijn met de Gezonde School-aanpak of het aanvragen van een vignet. Aangezien schoolpersoneel al zwaar belast is met administratieve taken, kan een personeelwissel resulteren in het niet langer prioriteren van de Gezonde School-aanpak, tenzij dit intern goed wordt overgedragen.

8. Advies en implementatie

Figuur 7: Schematische weergave van de 3 geschetste scenario's voor GGD Fryslân. Deze scenario's zijn gebaseerd op de bevindingen van in de SWOT analyse in hoofdstuk 7.

Geschetste scenario's

Op basis van de bevindingen uit de voorgaande hoofdstukken kunnen verschillende scenario's worden geschetst die GGD Fryslân zou kunnen gebruiken om de toekomstige implementatie van de Gezonde School-aanpak in basisscholen te bevorderen. Hieronder worden drie scenario's gepresenteerd die binnen GGD Fryslân geïntroduceerd zouden kunnen worden (figuur 7):

In het eerste scenario, waarin het huidige beleid en de bestaande activiteiten worden voortgezet zonder verdere wijzigingen, blijven de zaken zoals ze zijn. Dit betekent dat er geen extra inspanning of middelen nodig zijn, aangezien de huidige aanpak al goed functioneert. Echter, er bestaat een risico dat kansen voor eenvoudige verbeteringen worden gemist. Zonder aanvullende stappen worden potentiële verbeteringen niet benut, en scholen krijgen geen extra begeleiding en ondersteuning na het behalen van een certificaat.

Het tweede scenario richt zich op kleine interne aanpassingen binnen het team van Gezondheidsbevorderaars. Deze aanpassingen kunnen de continuïteit van de Gezonde

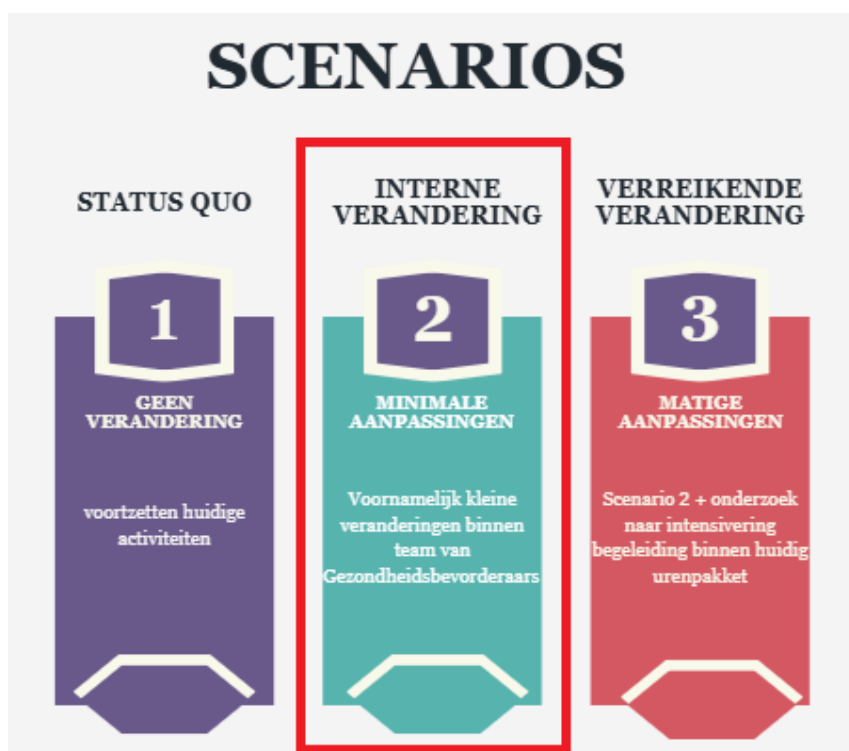
School-aanpak verbeteren en scholen helpen bij het aanvragen van vignetten. Omdat deze aanpassingen geen grote veranderingen vereisen, zijn ze relatief eenvoudig en veilig uit te voeren, en kunnen ze op korte termijn worden geïmplementeerd. De keerzijde is dat de mogelijke verbeteringen in de continuïteit van de Gezonde School-implementatie beperkt kunnen zijn, aangezien structurele veranderingen wellicht beter op nationaal niveau kunnen worden doorgevoerd.

Het derde scenario bouwt voort op de kleine aanpassingen van het tweede scenario, maar voegt een onderzoek toe naar de intensivering van de begeleiding binnen het huidige urenpakket. Dit biedt de mogelijkheid om de bestaande werkwijze te optimaliseren en een effectievere implementatie te realiseren. Echter, dit onderzoek kan veel tijd en inspanning vergen, en het kan lang duren voordat eventuele voorgestelde veranderingen daadwerkelijk worden doorgevoerd. Dit zorgt voor onzekerheid, vooral in het licht van de veranderingen die al worden verwacht in het meerjarenplan 2025-2028 en mogelijke politieke verschuivingen.

Beste scenario

Scenario 2 heeft de voorkeur, omdat het zich richt op relatief eenvoudige verbeteringen die direct kunnen worden gerealiseerd, in tegenstelling tot scenario 1, waarbij deze kansen worden gemist. Scenario 2 is bovendien gemakkelijker te implementeren en heeft minder impact op de gezondheidsbevorderaars in vergelijking met scenario 3. De realisatie op korte termijn is ook een belangrijk voordeel, aangezien het de invloed van eventuele toekomstige onzekerheden over de Gezonde School-aanpak minimaliseert.

Implementatie van beste scenario

Figuur 8: Het geadviseerde scenario voor GGD Fryslân. Gebaseerd op het afwegen van de voor- en nadelen per scenario in hoofdstuk 8.

Voor de implementatie van het geadviseerde scenario, , zijn er enkele belangrijke actiepunten en procedures die GGD Fryslân moet implementeren:

- 1. Interne Vergaderingen met Gezondheidsbevorderaars:** Tijdens interne vergaderingen met gezondheidsbevorderaars moet er een warme overdracht plaatsvinden. Dit betekent dat bij het verwelkomen van nieuwe collega's, nadruk moet worden gelegd op de bijdragen en inspanningen van hun voorgangers. Dit helpt nieuwe medewerkers te begrijpen wat er tot nu toe is gedaan bij scholen en welke specifieke impact hun voorgangers hebben gehad. Hierdoor kunnen zij met een goed geïnformeerde start beginnen en de voortgang naadloos overnemen.
- 2. Interne Inventarisatie van Uren:** Het is belangrijk om een interne inventarisatie van beschikbare uren te maken. Dit houdt in dat er wordt gekeken of er nog uren beschikbaar zijn die ingezet kunnen worden voor check-ins met scholen. Deze check-ins kunnen nuttig zijn om scholen te ondersteunen en te begeleiden bij de implementatie van gezondheidsthema's binnen de schoolomgeving.
- 3. Doelgerichte Benadering van Scholen:** Prioriteit moet worden gegeven aan scholen met een verlopen vignet die nog geen heraanvraag hebben ingediend. Dit kan vaak het gevolg zijn van personeelwisselingen. Het is cruciaal om warme contacten te herstellen en deze scholen te benaderen om de heraanvraag te stimuleren en hen opnieuw te betrekken

bij het programma.

4. **Actiepunten voor Jaarlijks Overleg met Gemeenten:** Tijdens het jaarlijkse overleg met gemeenten moet de mogelijkheid worden besproken om 1 of 2 uur overleg per school in te plannen voor het verlengen van vignetten. Dit overleg is belangrijk om te zorgen voor een tijdige en efficiënte verlenging en om eventuele problemen met de aanvragen te identificeren en op te lossen. Zo zorgt GGD Fryslân dat scholen vaker hun vignet verlengen, en de scholen daarmee ook 'op de radar' blijven.

5. **Aanpassing van Uren Subsidieregeling:** Tijdens het overleg over het vierjarenplan van het landelijke Gezonde School programma moet worden besproken of aanpassingen in de besteding van uren binnen de subsidieregeling te realiseren is, om vanuit het landelijk programma geld vrij te maken voor het begeleiden van scholen. Deze aanpassingen moeten worden meegenomen als input voor de discussie over het vierjarenplan, aangezien dit invloed kan hebben op de effectiviteit van de uitvoering van het programma en de duurzaamheid hiervan..

9. Conclusie en limitaties van het huidige onderzoek

Het huidige onderzoek heeft geprobeerd een antwoord te geven op de volgende onderzoeksvraag:

Hoe verloopt de duurzame implementatie van de Gezonde School-aanpak in scholen met een Gezonde School vignet in Fryslân en hoe kan GGD Fryslân scholen in de toekomst ondersteunen?

Het eerste deel van deze vraag kan beantwoord worden aan de hand van de analyse van de interviews die gehouden zijn met verschillende Gezonde basisscholen in Fryslân. Eigenlijk geven alle geïnterviewde scholen aan in meer of mindere mate nog steeds te werken aan het gezondheidsthema volgens de Gezonde School-aanpak. Ook nadat de scholen een vignet hebben behaald, blijven de gezondheidsthema's aan de orde van de dag en wordt er nog volop aan gewerkt. Desalniettemin zijn er nog wel (kleine) verbeterpunten gericht aan GGD Fryslân, om scholen te ondersteunen bij de duurzame implementatie van de Gezonde School-aanpak in de toekomst. Na afweging van voor- en nadelen van de geschetste scenario's op basis van de bevindingen in dit onderzoek, is de voornaamste conclusie dat GGD Fryslân scholen beter kan ondersteunen door meer contactmomenten met hen in te plannen nadat zij een Gezonde School vignet hebben behaald.

Echter heeft het huidige onderzoek wel enkele limitaties die de bevindingen en daaropvolgende conclusies kan hebben beïnvloed. Een cruciaal punt van discussie is de selectieprocedure van scholen voor de interviews. Het huidige rapport stelt dat de geselecteerde scholen representatief moeten zijn voor de variëteit aan Gezonde basisscholen in Fryslân, voornamelijk op sociaal economische status van de postcoderegio waar de school gesitueerd is. Verder is er gekozen om alleen scholen te includeren die minimaal 1 jaar in het bezit zijn van een Gezonde School Vignet of maximaal 2 jaar geleden een vignet hebben laten verlopen. Echter, er kan een kritisch punt worden gemaakt over de methodologie die is gebruikt om deze selectie te maken. Een mogelijke tekortkoming is dat als de selectie niet voldoende divers is, de bevindingen mogelijk niet volledig representatief zijn voor alle scholen met een Gezonde School vignet. Dit zou de generaliseerbaarheid van de conclusies en aanbevelingen kunnen hebben beïnvloed. Daarom is het belangrijk om te overwegen of de selectieprocedure moet worden aangepast om een evenwichtige afspiegeling van de populatie te verkrijgen in een mogelijk vervolgonderzoek.

Het huidige onderzoek heeft ervoor gekozen om niet te ver in de toekomst te kijken en geen lange-termijnscenario's te schetsen. Dit is begrijpelijk vanuit een praktisch perspectief, maar roept enkele belangrijke discussiepunten op:

Het vermijden van lange-termijn scenario's kan het risico met zich meebrengen dat cruciale toekomstige trends en potentiële uitdagingen niet worden meegenomen. Door alleen de

huidige situatie te analyseren, kan er met het huidige advies niet worden geanticipeerd op toekomstige obstakels, zoals veranderingen in beleidskaders of financieringsstructuren. Het is belangrijk om te overwegen of een kortetermijnfocus voldoende is om effectief aan de slag te kunnen gaan met de huidige voorgestelde implementatie en de duurzaamheid hiervan.

Bronnenlijst

Aantal Leerlingen -primair onderwijs - duo open onderwijsdata. duo.nl. (n.d.). https://duo.nl/open_onderwijsdata/primair-onderwijs/aantal-leerlingen/leerlingen-onderwijssoort-cluster-leeftijd.jsp

Ajzen, Icek. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 50. 179-211. 10.1016/0749-5978(91)90020-T

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall, Inc.

Bartholomew LK, Parcel GS, Kok G, Gottlieb NH. *Intervention mapping: designing theory- and evidence based health promotion programs*. Mountain View, CA: Mayfield 2001.

Boot, N., van Assema, P., Hesdahl, B. *et al.* Gezondheidsbevordering en voortgezet onderwijs: verstandshuwelijk of echte liefde?. *Tijds. gezondheids.wetenschappen* **88**, 127–135 (2010). <https://doi.org/10.1007/s12508-010-0057-y>

Buijs G. Werkdocument de Gezonde School Methode in Nederland. 2005, NIGZ, Woerden

Dafesh, ZJA, Buijs, GJ, Hekkink C, Drossaert CHC, Boer H, Regioscan GGD en gezondheid op scholen. *Onderzoek naar de stand van zaken rond de ondersteuning van scholen door GGD'en op het terrein van gezondheid*. 2006, NIGZ, Woerden.

Darlington EJ, Violon N, Jourdan D. Implementation of health promotion programmes in schools: an approach to understand the influence of contextual factors on the process? *BMC Public Health*. 2018;18(1):163.

Durlak JA, Weissberg RP, Dymnicki AB, Taylor RD, Schellinger KB. The impact of enhancing students' social and emotional learning: a meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Dev*. 2011 Jan-Feb;82(1):405-32. doi: 10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x. PMID: 21291449.

Fekkes M, Paulussen T. Effecten van gezondheidsbevordering in het onderwijs op de leefstijl, schoolprestaties en uitval van leerlingen; een literatuurreview. In: Bos V, Jongh DM de, Paulussen TG. *Gezondheidsbevordering en preventie in het onderwijs: stand van zaken, effectiviteit en ervaringen van GGD'en en scholen*. Bilthoven: RIVM; 2010.

Gezonde School. (2018, december 4). *Jaarrapportage Gezonde School 2017*. <https://www.gezondeschool.nl/documenten/jaarrapportage-gezonde-school-2017>

Gezonde School. (n.d.-a). *Over ons*. <https://www.gezondeschool.nl/over-ons#Gezonde%20School%20bestaat%20Onder%20Andere%20uit>

Gezonde School. (n.d.-b). *vignet en Themacertificaten Gezonde School*. <https://www.gezondeschool.nl/over-gezonde-school/themacertificaat-en-vignet>

Gezonde School. (n.d.-c). *Wat Is Gezonde School?* <https://www.gezondeschool.nl/primair-onderwijs/wat-is-gezonde-school>

GGD Fryslân. (n.d.). *Over ons*. Over GGD - GGD Fryslân. <https://www.ggdfryslan.nl/over-ggd/>

Godin G, Kok G. The theory of planned behavior: a review of its applications to health-related behaviors. *Am J Health Promot*. 1996 Nov-Dec;11(2):87-98. doi: 10.4278/0890-1171-11.2.87. PMID: 10163601.

International Health Conference. Constitution of the World Health Organization. 1946. *Bull World Health Organ*. 2002;80(12):983-4. Epub 2003 Jan 23. PMID: 12571729; PMCID: PMC2567705.

Jansen, M., Vennegoor, G., Vonk, L., van Assema, P., Molleman, G., Dieleman, J., Levels, M., Huijts, T., Eekhout, I., & van Empelen, P. (2023, October). *Eindrapport Gezonde School*. Eindrapport Gezonde School - Eindrapport Gezonde School - Maastricht University. <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/eindrapport-gezonde-school>

Kriemler S, Meyer U, Martin E, *et al* Effect of school-based interventions on physical activity and fitness in children and adolescents: a review of reviews and systematic update *British Journal of Sports Medicine* 2011; **45**:923-930.

Langford R, Bonell C, Jones H, Pouliou T, Murphy S, Waters E, Komro K, Gibbs L, Magnus D, Campbell R. The World Health Organization's Health Promoting Schools framework: a Cochrane systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*. 2015 Feb 12; **15**:130. doi: 10.1186/s12889-015-1360-y. PMID: 25886385; PMCID: PMC4339015.

Langford R, Bonell CP, Jones HE, Pouliou T, Murphy SM, Waters E, Komro KA, Gibbs LF, Magnus D, Campbell R. The WHO Health Promoting School framework for improving the health and well-being of students and their academic achievement. *Cochrane Database Syst Rev*. 2014 Apr 16; **2014**(4):CD008958. doi: 10.1002/14651858.CD008958.pub2. PMID: 24737131; PMCID: PMC11214127.

Leurs MT, Schaalma HP, Jansen MW, Mur-Veeman IM, St. Leger LH, Vries N. Development of a collaborative model to improve school health promotion in the Netherlands, *Health Promotion International* 2005; **20**(3):296-305.

Leurs MTW, Steenbakkens M, Jansen MWJ. Het schoolSlag-praktijkboek: samen werken aan preventie op maat in het onderwijs. Maastricht 2006, GGD Zuid Limburg.

Marx E, Wooley S. *Health Is Academic. A guide to coordinated school health programs*. New York 1998; Teachers College Press.

McLeroy KR, Bibeau D, Steckler A, Glanz K. An ecological perspective on health promotion programs. *Health Educ Q*. 1988 Winter; **15**(4):351-77. doi: 10.1177/109019818801500401. PMID: 3068205.

Overheid. (2016, November). *Gezonde school - Programma 2017-2020*. Overheid.nl-Officiële bekendmakingen. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-794305.pdf>

Paulussen T, Buijs G, Zoonen R van, et al. Voorstudie effectonderzoek naar Gezonde School in Nederland. Leiden: TNO; 2017.

Paulussen Th., Wiefferink K, Mesters I. Invoering van effectief gebleken interventies. In: Brug J., Van Asseman P, Lechner L. (eds). *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering*. 2007, Van Gorcum, Assen

Peters, T. J. and Waterman, R.H. (1979), *In search of excellence*, HarperCollins, USA

Pijpers FIM. *Schoolgezondheidsbeleid in het basisonderwijs*. Leiden, 1999, Leiden Universiteit

Preventing chronic diseases : A vital investment. (2004). World Health Organization.

RIVM. (n.d.). CBS Statline.
<https://statline.rivm.nl/#/RIVM/nl/dataset/50127NED/table?ts=1707813253900>

RIVM. (n.d.). *Kosten van Ziekten*. Kosten van ziekten | Volksgezondheid en Zorg.
<https://www.vzinfo.nl/kosten-van-ziekten>

RIVM Centrum Gezond Leven. De effectiviteit van Gezonde School-activiteiten: Wat is het verband tussen Gezonde School-activiteiten, een gezonde leefstijl en schoolprestaties? Bilthoven: RIVM Centrum Gezond Leven; 2016.

Sallis, J.F. & Owen, Neville & Fisher, Edwin. (2008). Ecological Models of Health Behavior. In Health Behavior and Health Education: Theory, Research and Practice. Ecological Models of Health Behavior Health Behavior and Health Education: Theory, Research, and Practice. 465-482.

Schokker D, Keulen H van, Vlasblom E, et al. Gezonde School in het MBO: inventarisatie van aanbod en opstellen van een ontwikkelagenda. Leiden: TNO; 2014.

Wu, X., Ramesh, M., Howlett, M., & Fritzen, S.A. (2017). The Public Policy Primer: Managing the Policy Process (2nd ed.). Routledge.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.4324/9781315624754>

Zhang YB, Pan XF, Chen J, Cao A, Xia L, Zhang Y, Wang J, Li H, Liu G, Pan A. Combined lifestyle factors, all-cause mortality and cardiovascular disease: a systematic review and meta-analysis of prospective cohort studies. *J Epidemiol Community Health*. 2021 Jan;75(1):92-99. doi: 10.1136/jech-2020-214050. Epub 2020 Sep 5. PMID: 32892156.

Appendix I. Interviews met Gezonde Scholen

Interview met Nynke de Blaauw van openbare basisschool Sevenaerschool te Nieuwehorne

Onze school is een kleine dorpsschool met ongeveer 90 leerlingen. Het eerste certificaat voor de Gezonde School werd aangevraagd voordat ik hier werkzaam was, dus ik weet niet precies waarom dat toen is aangevraagd. We hebben het certificaat ontvangen voor het thema 'Bewegen en Sport', mede aangevraagd in samenwerking met buurtsportcoach. Vorig jaar of het jaar daarvoor hebben we dit certificaat opnieuw gekregen.

We hechten er veel waarde aan dat onze kinderen voldoende bewegen en deelnemen aan sport. Daarom doen we actief mee aan sporttoernooien in de buurt. Hoewel we al lange tijd van plan zijn om ook het thema 'voeding' op te pakken binnen het Gezonde School programma, is dat nog niet gelukt. We organiseren wel enkele activiteiten rondom gezonde voeding, maar we hebben daar nog niet het vignet voor.

Onze school heeft relatief gezonde kinderen en we zijn een zogenaamde 'witte school'. Er zijn geen grote culturele evenementen zoals het Suikerfeest omdat de kinderen hier daar niet mee in aanraking komen. In vergelijking met een stadsschool spelen onze kinderen nog relatief veel buiten.

Ouders lijken zich niet erg bewust van het certificaat voor de Gezonde School en het is waarschijnlijk geen doorslaggevende factor voor hun keuze voor onze school. Desalniettemin benoem ik dit positieve aspect wel tijdens kennismakingsgesprekken met ouders.

We nemen structureel deel aan sporttoernooien zoals korfbal en voetbal, vaak georganiseerd door de gemeente of buurtsportcoach. Ook initiatieven zoals schoolskeelers worden door ons ondersteund. Daarnaast organiseren we evenementen zoals sponsorlopen, die weliswaar niet direct met het Gezonde School-certificaat te maken hebben, maar wel bijdragen aan onze visie op beweging.

Tijdens schoolkampen en andere activiteiten binnen fietsafstand moedigen we aan om met de fiets te gaan, om zo een positieve houding ten opzichte van bewegen te bevorderen.

Hoewel we geen specifiek beleid rondom bewegen en sport in ons schoolplan hebben opgenomen, benoemen we wel dat we een Gezonde School zijn. Qua educatie organiseren we structureel sporttoernooien en stimuleren we beweging tijdens en buiten schooltijd. Onze jeugdverpleegkundige komt maandelijks langs voor een spreekuur voor ouders, waar ook onderwerpen zoals overgewicht en voeding aan bod kunnen komen. Daarnaast screent de buurtsportcoach kinderen op hun motorische ontwikkeling.

De initiële aanvraag voor het Gezonde School-certificaat werd gedaan voordat ik hier werkte, maar subsidies spelen zeker een rol in de motivatie. Aangezien we al veel activiteiten rondom

bewegen organiseren, is het logisch om daar een certificaat voor aan te vragen. Voor het thema voeding doen we bijvoorbeeld mee aan de Kraanwaterdag en stimuleren we gezonde traktaties. Het behalen van het certificaat voor voeding is een logische volgende stap omdat we al veel gerelateerde activiteiten uitvoeren. Alleen is het onderwerp voeding soms wat moeilijker aan te jagen dan bijvoorbeeld bewegen & sport, aangezien de meningen over wat gezonde voeding nou precies is nog weleens kunnen verschillen.

Het grootste verschil bij deelname aan de Gezonde School is dat alles gedocumenteerd moet worden en dat je bewuster bent van de vier pijlers. Maar in principe doe je als school ook al veel dingen, dus het is in die zin wel een verlengstuk van iets wat je al doet op school.

De buurtsportcoach helpt ons momenteel bij het opnieuw aanvragen van ons certificaat voor bewegen & sport. Voor het thema voeding zou extra ondersteuning van de GGD nuttig zijn, vooral in de beginfase.

Ik ben wel op het moment een beetje de persoon die bezig is met Gezonde School, want anders raakt het een beetje uit de aandacht. Voor Bewegen & sport is de sportcoördinator momenteel degene die daar mee bezig is, maar voor Voeding hebben we nog geen specifiek persoon aangewezen.

Ik vond de begeleiding van de GGD erg nuttig bij het vormgeven van het document voor het Gezonde School vignet (bij een andere school waar ik werkzaam was). Een aanbeveling zou zijn om scholen proactief te herinneren aan het verlengen van hun certificaat en ondersteuning te bieden bij de hernieuwde aanvraag, dat is er nu niet. Het betrekken van de buurtsportcoach of andere coördinatoren kan de school ontlasten en het proces versnellen.

Interview met Gerard de Haan van openbare basisschool It Bynt te Winsum

Ik weet wel van het bestaan van Gezonde School af, maar voordat ik op deze school kwam werken, had ik er nog niet mee gewerkt. Toen ik hier kwam werken, waren ze hier op school bezig met het vignet welbevinden. Ik denk dat ze daar toen voor hebben gekozen, omdat er toen nog geen methode was binnen school om dat thema goed neer te zetten. Ze zijn toen aan de slag gegaan met Vreedzame School. Twee jaar terug ben ik begonnen met Bewegen & Sport. Ik heb een sportopleiding gedaan, dus dat past goed bij het thema bewegen & sport. De school is momenteel bezig met het behalen van het vignet voor milieu & natuur.

Er zijn momenteel 125 kinderen op de school, het is een echte dorpsschool. De school heeft veel ruimte voor sport & beweging, maar ook voor natuur & milieu. Er zijn veel sportverenigingen in de buurt zoals voetbal- en korfbalclubs, maar ook fierljeppen en kaatsen. Dat laatste is sport nummer één hier in Winsum, dat doen bijna alle kinderen wel.

Voor het aanvragen van het certificaat hebben we eerst geïnventariseerd wat we al deden, dat op papier gezet en vervolgens gekeken waar we aan moesten voldoen. Naschoolse activiteiten

bleken een uitdaging, omdat leerkrachten al veel administratief werk hebben. Gelukkig hebben we een vakdocent die hierbij helpt, al gaat die volgend jaar met pensioen.

Ik ben een groot voorstander van bewegend leren en automatisering binnen de school. Ik laat mijn collega's zien hoe leuk en nuttig dit kan zijn, in de hoop dat zij dit ook omarmen. Dat hebben we nu volgens mij wel sterk staan. Qua schoolomgeving kun je het bij ons bijvoorbeeld terugzien op het schoolplein. We hebben bijvoorbeeld op het veldje naast de gymnastiekzaal twee voetbalgoals gerealiseerd, ook in samenwerking met de gemeente. Het schoolplein ziet er gewoon goed uit en nodigt uit om te gaan bewegen: er is een pannakooi, rekstokken, een tafeltennistafel en verschillende kleuren op het plein waar kinderen spelletjes mee kunnen bedenken. In de school is het misschien wat minder direct zichtbaar, maar ook daar hebben we dingetjes bedacht op het gebied van bewegend leren. Denk hierbij aan het spelenderwijs leren van de tafels door middel van vliegen die afgebeeld zijn met een cijfer erop. Zo moeten kinderen naar het juiste antwoord toelopen en op de vlieg met het juiste antwoord met een vliegenmepper slaan. Zo hebben we ook nu bijvoorbeeld ook letters en cijfers op de grond staan zodat kinderen deze gaan herkennen. Qua borging hebben we een document waarin alles up-to-date wordt gehouden, zodat nieuwe collega's direct kunnen zien wat er speelt en hoe ze kunnen bijdragen. Verder hebben we dit jaar ook nog meegedaan met de Europese subsidie voor schoolfruit, zodat we kinderen konden voorzien van schoolfruit. Verder hebben we ook in de schoolagenda staan wanneer er sportdagen etcetera zijn. We gebruiken ook Paro om te communiceren met ouders en daar delen we ook onze activiteiten en foto's en dergelijke. En elke 2 maanden hebben we een nieuwsbrief waar eigenlijk altijd wel iets in staat van Gezonde School.

Een reden van onze school om te werken aan de Gezonde School is toch wel grotendeels het stukje subsidie geweest, omdat we dat konden inzetten voor materialen op het gebied van bewegend leren. Het is niet zo dat we dachten onze kinderen zijn ongezond en daar moeten we wat aan doen. We wilden de kinderen gewoon wat meer uitdagen op het gebied van bewegen en sport. Het vignet was dan een logische stap geweest als verantwoording van de uitgave van onze subsidie en het was niet zo veel moeite om het document in te vullen. Ik denk verder niet dat het vignet per se het verschil gaat uitmaken voor ouders om te kiezen voor onze school, maar dat ze het wel een mooie bijkomstigheid vinden.

Naast sport en beweging besteedt de school ook aandacht aan natuur en milieu. We hebben bijvoorbeeld een stuk grond leefbaar gemaakt en daar mooie plantenbakken neergezet waarin kinderen nu plantjes kweken. Er is veel betrokkenheid van de kinderen, en ik hoop dat dit een blijvend project wordt. Vandaar dat we ervoor gekozen hebben om dit ook weer vast te leggen via een Gezonde School vignet, om dit zo goed te kunnen borgen binnen de school.

De Gezonde School is wel echt een verlengstuk van wat we al deden als school, het past wel bij de visie die we hebben als school. Het is een manier om ook naar de buitenwereld uit te stralen, om eigenlijk te communiceren: hier staan wij voor. Ik geloof dat de Gezonde School-aanpak bijdraagt aan een betere levensstijl voor de kinderen, ook thuis.

Bij ons op school bespreken we ieder jaar alle taken die gedaan moeten worden en wie wat gaat doen. Op dit moment is onze loco wel de kartrekker van Gezonde School, maar op het gebied van sport en bewegen ben ik bijvoorbeeld betrokken, aangezien ik dat ook wel interessant vind. Zo hebben wij samen ook milieu en natuur opgepakt. Hier op school hebben we momenteel dus twee personen die het op zich hebben genomen.

Over het algemeen werkt de school nog steeds actief aan de gezondheidsthema's, maar het verschilt een beetje per onderdeel in welke mate, omdat dat niet altijd nodig is. De naschoolse sportactiviteiten in ons dorp worden minder door de school opgepakt, omdat veel kinderen al lid zijn van sportclubs bijvoorbeeld. De buurtsportcoach speelt hierbij een belangrijke rol, vooral in de stad, maar in een dorp is dat contact minder frequent. Bewegend leren is ook iets wat echt geborgd is in ons schoolsysteem en ik zie dat ook niet zo snel veranderen. Verder hebben we een vakdocent die helpt bij het bijhouden van het leerlingvolgsysteem voor gymnastiek, dit helpt ons enorm. Dit systeem helpt om de voortgang van de kinderen te monitoren en om eventuele achterstanden tijdig te signaleren. Ik kan me voorstellen dat het voor scholen die niet beschikken over een vakdocent het lastiger is om kinderen te kunnen volgen.

De GGD heeft niet heel veel gedaan voor ons tijdens het aanvragen voor het vignet van sport en bewegen, maar dat komt eigenlijk omdat we zelf aan hebben gegeven geen hulp nodig te hebben. Wij hebben op aanraden van de GGD toentertijd meer contact gehad met de buurtsportcoach en dat doen we nu nog steeds. Als ik moet denken aan eventuele verbeterpunten, dan denk ik dat het goed zou zijn om bijvoorbeeld een keer per jaar even te bespreken hoe de school ervoor staat. Dat is dan ook een goed moment voor evaluatie om te kijken of we als school daadwerkelijk nog wel doen waar we ooit het vignet voor hebben ontvangen.

De reacties vanuit de schoolomgeving, zoals ouders en lokale sportverenigingen, waren overwegend positief. Ik merk op dat het feit dat de school zich inzet voor sport en beweging, en nu ook voor milieu en natuur, goed wordt ontvangen.

Interview met Jetske Hettinga van basisschool it Leech te Pingjum

Ik ben inmiddels zo'n 1,5 jaar werkzaam als intern begeleider bij it Leech, wat een kleine dorpsschool is met vaak iets minder dan 30 leerlingen per schooljaar. De school is al een poosje een gezonde school, wat een van onze speerpunten is, hier proberen we de school mee te promoten. We hebben ook gemixte groepen: groep 1 tot en met 4 zit bij elkaar in de klas evenals groep 5 tot en met 8.

Wat betreft de praktijk geven wij de kinderen 3x in de week fruit en 1x in de week zuivel via de school. Qua beleid zie je dit bij ons terug in regels wat betreft de inhoud van de broodtrommels van de kinderen en eventuele traktaties. Dat lukt niet altijd even goed, maar

als we er de ouders weer op wijzen, dan gaat het wel weer goed. Ik merk wel als we de ouders erop wijzen dat we een Gezonde School zijn, dat het een beetje wisselt hoe daarop wordt gereageerd. De ene ouder doet fanatiek mee en anderen zijn wat gemakkelijker wat dat betreft. Verder wat betreft beleid is Gezonde School iets wat terugkomt in onze schoolgids waarin afspraken staan. Qua omgeving is dat iets wat ik minder sterk vind, daarom had ik onze school ook aangemeld voor de schooltuin, maar die aanvraag is helaas afgewezen, daar moeten we dus wat anders op verzinnen. Qua educatie hebben we niet een specifiek onderdeel, maar met bijvoorbeeld het Schoolfruit zitten er ook altijd (smaak)lessen aan verbonden, maar ook tips over het fruit bijvoorbeeld. dit is dan een voorbeeld van een kleine momentje wanneer we het hier over hebben. zodoende komen dit soort onderwerpen ook geïntegreerd aan bod tijdens Wereldoriëntatie.

Ik denk als je vergelijkt met wat we deden tijdens het aanvragen van het certificaat en wat we nu doen, dat het stukje educatie is doorgegaan zoals het toen was vastgelegd. Het stukje beleid is iets wat blijft terug komen in de vorm van dingen herhalen en opnieuw aanhalen dat we bepaalde dingen hadden vastgelegd en afgesproken, dus dan gaat het meer over het stukje borging van die afspraken. Wat betreft de pijler 'omgeving' denk ik dat we nog wel wat stappen kunnen maken en dat we dat nog wat breder moeten uitzetten. Signalering staat nog hetzelfde als toen we het certificaat hebben aangevraagd, dat is altijd scherp geweest. Leerkrachten spreken ook wel ouders aan, bijvoorbeeld als de traktaties te veel gaan afwijken van de richtlijnen. Dat is inmiddels iets waar ik het personeel niet (meer) op aan hoeft te spreken, dat gebeurt inmiddels vanzelf. Verder evalueren we minimaal jaarlijks hoe we ervoor staan als school m.b.t. het onderwerp Gezonde School en hoe het in de klassen gaat.

Ik denk dat de school er ooit voor heeft gekozen om het vignet aan te vragen, omdat dit echt heel erg speelde bij een deel van de ouders. Door het aanvragen van een vignet moet je als school natuurlijk echt wel een commitment aangaan. Ook heeft meegespeeld dat we een kleine school zijn en dat we ons daarom juist graag ergens mee willen onderscheiden t.o.v. andere scholen, dus het functioneerde als een stukje pr. Ik denk dat er ooit is gekozen voor het thema Voeding, omdat er bij het toenmalige team hier de meeste passie/ feeling voor was. De teamleden op dat moment waren zelf ook heel erg bewust met voeding bezig. In de toekomst willen we het vignet wel graag verlengen.

Ik denk niet dat we als school veel veranderingen moesten doorvoeren om Gezonde School te worden. We moesten als school wel even net eventjes een stapje extra doen om te voldoen aan de eisen, maar het was wel echt voortborduren op iets wat we al deden als school. Het was dus niet een losstaand project, maar gewoon het concreter maken van de dingen die we al deden. Verder werken we nog steeds volgens de richtlijnen die we toen hebben opgesteld. Het stukje Schoolfruit maakt het natuurlijk wel zichtbaar in de praktijk, ook naar de ouders etcetera toe.

Het stukje Gezonde School wordt eigenlijk wel door het hele team opgepakt, maar ik als intern begeleider, evenals mijn voorganger, ben vooral op het stukje beleid en het administratieve gedeelte hier actief mee bezig.

Als school vinden we vooral het stukje bewustwording belangrijk, bij zowel ouders als kinderen. Denk hierbij aan het belang van gezond voedsel, maar ook aan de oorsprong hiervan. We proberen kinderen en ouders hier een stukje kennis bij te brengen, zonder dat we daar een oordeel over kunnen vellen. Daarbij willen we ook overbrengen wat de relatie is tussen fit en gezond zijn en wat het met je doet in het dagelijks leven. Alhoewel gezondheid in het algemeen een stukje opvoeding is bij ouders ligt, maar het stukje educatie en het goede voorbeeld geven, is toch wel de taak van de school. zo kunnen we alle kinderen hier op gelijke wijze in onderwijzen, mochten ze dit stukje opvoeding van huis uit niet meekrijgen. Met school als centraal punt is het voor kinderen dan ook makkelijker om het hier over te hebben en ervaringen te delen.

Aangezien ik hier nog niet zo lang werkzaam ben, was ik niet betrokken bij de aanvraag van het vignet voor het thema Voeding. Ik ben wel betrokken geweest bij het aanvragen van een vignet bij andere scholen. De GGD was in die gevallen altijd goed bereikbaar en ik kon altijd met mijn vragen terecht. Het enige waar ik soms tegenaan loop, is dat ik soms de initiatieven waaraan je een subsidieregeling kan uitgeven wat beperkt vind. Sommige initiatieven zijn dan gesitueerd in de Randstad en zijn heel erg gericht op het stukje beleid, wat het dan niet echt toegankelijk maakt. Dus als het zou kunnen, dan zou ik dat graag wat ruimer willen zien, dat scholen zelf iets vrijer zijn waaraan ze de budgetten kunnen uitgeven. Verder denk ik dat het zou helpen om het aanbod wat er is qua subsidies etcetera wat overzichtelijker te maken en te stroomlijnen.

Interview met Carina Jaspers van openbare basisschool de Ynset te Rottum

Sinds 2019 ben ik directeur van de Ynset en sinds april 2023 ook van de Schakel. Tevens bemoei ik me met OBS Trijegeaster HONK te Ouwsterhaule. Met deze 3 kleine scholen vormen we een open archipel school, waarin we heel veel met de teams en kinderen onderling samenwerken. Op de Ynset hebben we op een gegeven moment het Gezonde School vignet aangevraagd en dat zijn we ook geworden op het thema relaties & seksualiteit. We benaderen dit als gezonde relaties & seksualiteit. Als school doen we altijd actief mee aan de week van de lente kriebels en paarse vrijdag, ook hebben we een transgender als onderwijsassistent, die transitie hebben de kinderen ook meegemaakt. De gemeenschap rondom de Ynset is heel modern, terwijl in de omgeving van de andere 2 scholen veel meer het idee heerst van doe maar gewoon normaal, daar hoort homoseksualiteit niet bij. De gemeenschap is gewoon wat behoudender en minder ontvankelijk.

We werken nog steeds aan het thema relaties & seksualiteit, kriebels in je klas hebben we hier liggen, we delen veel met ouders. Zo houden we al 4 of 5 jaar jaarlijks een ouderavond waar dit onderwerp aan bod komt, omdat dit onderwerp gewoon ontzettend leeft. Dit kan gaan over sociale mediagebruik, maar ook hoe ouders hun kinderen kunnen opvoeden op dit gebied, want dat is echt nodig. Als school wilden we ooit voor het certificaat Sport & Beweging gaan, maar die aanmelding was al gesloten, maar dit was voor ons een veilige keuze om rustig mee te beginnen. Welbevinden was ook al gesloten, maar doordat ik in contact kwam met een Gezonde School-adviseur van GGD Fryslân, werd ik gewezen op de subsidieregeling voor Relaties & Seksualiteit en zodoende zijn we hier mee gestart. We hebben dit eerst ook overlegd met ouders hoe zij tegenover dit onderwerp staan en wat hun wensen zijn ten opzichte van de opvoeding en onderrichtingen van hun kinderen op dit gebied. Door juist dit onderwerp openlijk te bespreken, merk ik dat er juist geen vragen meer over zijn. Bij de andere scholen merk ik dat er nog meer weerstand en onwetendheid is op dit gebied.

We wilden graag een Gezonde School worden, aangezien de Ynset bekend stond als een school met groot verloop van personeel, maar ook in leerlingen en tevens waren de resultaten onder de maat. De school had dus een slechte naam, en door een Gezonde School te worden en dat uit te dragen, kreeg de school weer een goede naam. Dat was voor mij in eerste instantie de hoofdreden om een Gezonde School te worden. Dat is ook gelukt, maar ik merk wel dat dit moeilijk te behouden is. Er hoeft maar iets kleins te gebeuren en je bent dat alweer kwijt.

Voordat we met de Gezonde School aan de slag gingen, deden we nog niks op het gebied van Relaties & Seksualiteit. Het heeft wel wat voeten in de aarde gehad, maar ik ben wel blij dat we het hebben gedaan. Het heeft ons heel veel opgeleverd aan de voorkant. We zagen dit niet als een los project, maar we proberen dit echt te linken aan dingen die spelen in bijvoorbeeld de media, maar ook onder het kopje burgerschap. Relaties & Seksualiteit is volledig geïntegreerd in onze school, het is geen losstaand onderdeel. Het is iets wat het hele jaar door aan bod komt. Qua beleid zie je dit terug in bijvoorbeeld het plan van aanpak voor het vignet aanvraag, het staat bij ons in de schoolgids en de schoolbrochure. Tijdens de Week van de Lentekriebels wordt er extra aandacht aan besteed en komt het elke dag terug in de nieuwsberichten aan de ouders. Bij de ouderavond wordt het geagendeerd en besproken.

Qua educatie werken we met Kwink, daar zit ook een stukje burgerschap, seksualiteit en mediawijsheid in, dat hoort allemaal bij gezonde relaties. Het aanbod gedurende het schooljaar is verdeeld in 4 blokken en per blok hebben wij bijvoorbeeld minimaal 2 lessen burgerschap en mediawijsheid. We hebben niet specifiek een les gepland om het te hebben over seksualiteit, omdat dit vaak wel ter sprake komt door dingen die gebeuren in de omgeving. Bijvoorbeeld als een moeder zwanger is, dan ga je het daar automatisch al over hebben

We werken dus nog steeds volgens de 4 pijlers, alleen zijn deze nu meer verbonden dat je echt specifiek per losse pijler aan de slag gaat, het is echt een samenhangend geheel geworden. Daarbij verandert het aanbod wat betreft relaties & seksualiteit continu, wat maakt dat je hier als school ook in meegaat wat betreft de actualiteiten.

We zijn zeker van plan om het Gezonde School vignet te gaan verlengen, maar ik wil ook nog een ander certificaat ernaast gaan aanvragen, maar dat zal ik volgend (school)jaar gaan bekijken met het team.

De school functioneert als een centrale plek in het dorp. Doordat we een Gezonde School zijn en hieraan werken, bijvoorbeeld door het aanbieden van Schoolfruit, kunnen kinderen toch leren wat gezond fruit is en kunnen ze dat proberen. Ik merk dat zo'n soort initiatief erg helpt, aangezien niet alle ouders in deze omgeving geld hebben om dit hun kinderen aan te kunnen bieden. Als school proberen we dus te kijken wat er mogelijk is om onze kinderen zo veel mogelijk te kunnen bieden, ongeacht wat hun achtergrond is. We willen kinderen dus een bepaalde boodschap meegeven, en hen onderwijzen en voorzien van informatie die ze mee kunnen nemen in de toekomst.

Ik ben wel de kartrekker geweest wat betreft Gezonde School, vooral in algemene zin. Als er thema's uitgerold moeten worden, dan helpt een collega uit de middenbouw bijvoorbeeld en neemt hij meer de leiding. Dat vind ik wel fijn, want dan wordt het meer een team aangelegenheid.

De hulp van de GGD na het toekennen van de subsidieregeling vond ik heel prettig. Ik had een contactpersoon binnen de GGD, wat ik heel prettig vond, die heeft de eerste ouderavond samen met mij verzorgd, wat erg fijn was. Deze persoon hielp mij ook wegwijs te maken in alle mogelijkheden die er waren (ook qua het besteden van de subsidie en het eventueel uitzetten van lijntjes met andere contactpersonen. Je moet er wel even goed voor gaan zitten om een vignet aanvraag in te vullen, maar goed, dat hoort er dan gewoon even bij. Ik ben eigenlijk wel heel tevreden over hoe alles is gegaan.

Als advies aan de GGD: Ik zou het fijn vinden als ik af en toe een update zou ontvangen over wat er is qua (subsidie) aanbod en bronnen van relaties & seksualiteit. Dat is voor mij nu niet altijd overzichtelijk.

Interview met Sjors Pijlman van JKC Sint Franciscus te Wolvega

Ik ben ongeveer zeventien jaar werkzaam op deze school en ben ooit begonnen als gymdocent. Ik doe veel met betrekking tot sport op deze school en heb dus ook het stukje Gezonde School op me genomen. Ik ben ook gemoeid geweest met de aanvraag voor het themacertificaat Sport

& Bewegen. Ik heb ook meegeholpen met het schrijven van het beleidsstuk en het benoemen van wat we nu wel en wat we nou niet hebben gedaan als school.

Ik denk dat wij als school een wat 'mildere' variant hebben van de Gezonde School. Wij hebben ervoor gekozen om ook een stukje promotie op te pakken binnen de school, zo promoten wij het uitdelen van gezonde traktaties. We noemen het een of twee keer per jaar in de nieuwsbrief dat we graag willen dat kinderen gezonde traktaties meenemen naar school. Maar we zijn ook weer niet zo streng dat we kinderen verbieden om eventuele ongezonde traktaties op te eten. We vinden het als school vooral belangrijk dat kinderen bewust worden van de keuzes die ze maken wat betreft voedingskeuzes. Sinds we werken volgens de Gezonde School-aanpak merk ik wel dat de standaard lunchtrommeltjes gevuld worden met gezonde etenswaren i.p.v. bijvoorbeeld ongezonde koeken etcetera, wat we voorheen wel zagen. We zijn hier niet super streng op, maar ik merk wel echt dat er verbetering in zit.

Het (her)aanvragen van een vignet heeft niet altijd de prioriteit, aangezien we de praktische invulling van de gezondheidsthema's van Gezonde School belangrijker vinden. Dit is ook iets wat we vaak per wet verplicht zijn en wat je dus al terug ziet in ons reguliere onderwijs. Het aanvragen van een vignet hiervoor moet ons dan wel voldoende opleveren en niet te veel extra werk kosten. Voeding en Sport & Bewegen lag voor ons meest voor de hand wat betreft deze thema's, aangezien dit laaghangend fruit was wat gezondheid betreft.

Als school gaan we vaak thematisch te werk en een thema wat dan aan bod komt is gezondheid. Hierin komt bijvoorbeeld de schijf van 5 ter sprake. We werken met Leefstijl, dat is een sociaal-emotionele methode waarin het gezond zijn wordt behandeld, ook op het gebied van educatie (in een cyclus van 3 jaar). Wat betreft schoolomgeving: we hebben een heel groot (school)plein wat omringd wordt met veel groen. We zijn net bezig geweest met een sportveld. Wat betreft beleid zie je dit dus terug in bijvoorbeeld het traktatiebeleid en dat we dit aanhalen in nieuwsbrieven etcetera. Tevens staat dit ook vastgelegd in het schoolplan. Qua signalering zijn we relatief coulant, maar als we denken dat het de spuigaten uitloopt, dan spreken wij als leraren ouders er wel op aan.

T.o.v. de aanvraag, zijn we nu op vanzelfsprekende basis bezig met het thema Voeding, het is iets wat verweven is in ons systeem inmiddels. We proberen kinderen niet te onthouden van 'ongezonde' voeding, maar ze hierin te onderwijzen.

Het vignet was een verlenging en versteviging van iets wat we al deden. De grootste verandering zit in de aanpassing van het beleid met betrekking tot de richtlijnen/verwachtingen die we hanteren voor de dingen die kinderen mogen meenemen in hun broodbakjes en als traktaties. We hebben het dus op papier vastgelegd en zijn dit meer gaan uitdragen naar de buitenwereld toe en het communiceren naar ouders. Het is dus iets concreter geworden wat dat betreft. Desondanks is het met het thema Voeding weleens lastig om te bepalen wat gezond is en wat niet en soms de discussie met ouders over wat zij willen en wat wij als school verwachten. Als school zijnde proberen we deze discussie dus ook niet aan te gaan om ons gelijk te halen wat dat betreft. We bieden in ieder geval de kinderen de

mogelijkheid aan om gezonde keuzes te maken in de school zelf. Wat daarbuiten gebeurt, daar hebben wij als school natuurlijk geen invloed op.

De reden dat we als school een vignet wilden aanvragen, wast omdat we willen uitdragen dat gezondheid wel belangrijk is. We moeten kinderen daarin opvoeden, dat is zowel een taak van de ouders als van de school. Doordat we het vignet kunnen we dat beeld ook uitdragen naar de buitenwereld en laten zien dat dat iets is waar wij als school voor staan. het heeft ons ook wel geholpen om beleid op te stellen en ouders hierop te wijzen als we zagen dat kinderen iets mee kregen naar school waar we eigenlijk niet achter stonden als school zijnde. Op het moment dat je daar geen beleid voor hebt om op terug te vallen, dan wordt het heel erg lastig om daar iets van te zeggen tegen de ouders, immers, je hebt niet echt 'regels' wat dat betreft. Het vignet zet dus kracht bij wat wij als school willen uitdragen en de controle hiervan.

Het vignet willen we wel verlengen in de toekomst, dat vinden we belangrijk. Het is een momentje van evaluatie voor ons ook om te kijken of we nog goed bezig zijn. We willen niet strenger worden, maar we willen vooral educatie en opvoeding uitdragen. Onze visie van school is dan ook dat we kinderen moeten leren hoe ze moeten omgaan met de samenleving en alle uitdagingen die hiermee gemoeid gaan. Wat betreft voeding moet je kinderen dus leren wat ongezonde en gezonde voeding met je lichaam doet en dat ze aan de hand daarvan (gezonde) keuzes kunnen maken in de samenleving. Immers, er is natuurlijk genoeg ongezonde voeding beschikbaar. We kunnen kinderen niet altijd controleren in wat ze doen, daarom is het belangrijk om ze te onderwijzen en leren om krachtig in de samenleving te zetten, bewust keuzes kunnen maken wat betreft voeding hoort daar bij. De vignetten voor andere thema's vinden we lastig, aangezien je dan aan vrij veel eisen moet voldoen. In onze lesmethode komen deze thema's al aan bod en worden kinderen ook onderwezen, dat vinden wij voldoende. Het aanvragen van een vignet voor een ander thema is dan ook niet een doel voor ons.

Ik zit op Sport en Gezondheid en ben degene die het vignet heeft aangevraagd en die de heraanvraag ook weer op zich gaat nemen. Tijdens de aanvraag heb ik wel hulp gekregen van iemand van de GGD tijdens de aanvraag. Diegene heeft me toen geholpen met het schrijven van het beleidsplan en heeft tips & tricks gegeven. Die begeleiding vond ik prima. Verder heb ik geen advies aan de GGD voor verbetering in de toekomst.

Interview met Fokje Jonkman van openbare basisschool Twa yn ien te Echtenerbrug

Ik ben het aanspreekpunt voor de Gezonde School binnen de school. We bestaan uit een klein team, dus eigenlijk hebben we niet echt een kartrekker, maar doen we alles samen. Onze school heeft ongeveer 50 leerlingen. We zijn in het bezit van het themacertificaat Bewegen & Sport. Ik ben gemoeid geweest met de aanvraag hiervan. De beweegredenen van ons als school om het vignet aan te vragen was dat we als school veel bezig zijn met bewegend leren in het onderwijs. We vonden het mooi staan bij de visie van onze school met betrekking tot Gezonde School, wij vinden dat bewegend leren daar echt wel bij hoort. Door middel van de

subsidie konden we dit onderdeel nog meer verbeteren binnen onze school. We hebben het vignet aangevraagd nadat we de subsidie hadden ontvangen. We zagen Gezonde School als een verlenging van iets wat we al deden, de subsidie heeft dit nog extra gestimuleerd. We werken met doelen en niet met specifieke methoden, daar kunnen we het bewegend leren makkelijk bij inzetten, dat maakt het voor ons als school makkelijker. Zo doen we bijvoorbeeld rekenspelletjes waarbij kinderen naar het juiste antwoord moeten rennen. We organiseren inloopochtenden zodat ouders kunnen zien wat we doen. Het stukje sport en bewegen zit niet structureel in de nieuwsbrief, maar we delen af en toe wel mededelingen en updates wat we hebben gedaan bijvoorbeeld. Eigenlijk is het stukje sport en bewegen verweven door alles in ons schoolsysteem. Ik heb niet het gevoel gehad dat we allemaal extra dingen moesten doen om het vignet te behalen, want het paste al echt bij ons. Je moest het alleen even goed wegzetten op papier. Het voordeel daarvan is dat we het vastgelegd hebben voor de toekomst, alhoewel het nu makkelijk te communiceren is, aangezien we een kleine school zijn.

Ik weet nog niet of we het vignet willen verlengen in de toekomst. Ik denk het haast wel, maar we moeten dat nog even overleggen met het team. Als ik terug moet denken aan de ondersteuning van de GGD, dan vond ik de begeleiding wel heel prettig, de communicatie verliep soepel. Helemaal de hulp met de aanvraag van het vignet vond ik prettig, want ik vond dat nog wel wat lastig. Wel was er personeelwisseling binnen de GGD, dat zorgde wel even voor wat storing en we wisten van elkaar even niet zo goed wat we aan het doen waren.

Een advies voor GGD Fryslân zou zijn om misschien voor een betere overdracht te zorgen als er nieuwe collega's komen. Dit heb ik wel als rommelig ervaren en is misschien wel een puntje om te kunnen verbeteren in de toekomst.

Interview met Nynke Daleboudt van Jenaplanschool de Wiekslag te Drachten

Ik ben sinds januari 2024 werkzaam bij de Wiekslag. Onze school is middelgroot met ongeveer 200 leerlingen, waarbij de onderbouw iets zwaarder bezet is dan de bovenbouw. We bevinden ons in een achterstandswijk in Drachten, wat betekent dat we te maken hebben met armoedeproblematiek. Gelukkig hebben we een groot netwerk van samenwerkingspartners die actief participeren, waardoor we een veilige en prettige leef- en leeromgeving kunnen bieden voor onze kinderen.

Met de GGD hebben we al besproken waar onze ambities liggen met betrekking tot een gezonde school. Er lijkt echter een discrepantie te zijn tussen wat er online staat over onze school, zoals vermeldingen van meerdere vignetten, en de werkelijke situatie. Op mijn lijstje staat namelijk dat we een geldig certificaat hebben voor de thema's bewegen & sport, voeding, en welbevinden & sociale veiligheid.

Binnen onze school hebben we aandacht voor gezonde voeding, wat goed tot uiting komt in praktische zaken zoals gezonde traktaties en het drinken van water. Dit onderwerp wordt ook zeer goed ondersteund door ouders. We staan echter altijd voor de afweging hoeveel tijd we

moeten besteden aan bepaalde initiatieven en welk resultaat dit oplevert. Sommige scholen kiezen er daarom voor om geen vignet aan te vragen, omdat ze de praktische aandacht voor gezondheid belangrijker vinden dan het kunnen tonen van een certificaat. Ik denk ook dat mijn voorgangers dit op een gegeven moment ook hebben gedacht, misschien vonden ze het administratieve werk niet de moeite waard.

Op onze school brengen we constant de thema's bewegen & sport, voeding, welbevinden en seksualiteit onder de aandacht. Hoewel we voldoen aan onze formele verplichtingen die de overheid ons oplegt, vragen we niet per se voor elk thema een vignet aan. We hebben onze aanpak goed gedocumenteerd, zoals met de Week van de Lentekriebels en de Kanjertraining. Collega's zijn goed op elkaar ingespeeld wat betreft signalering van gewenst en ongewenst gedrag.

Wat betreft bewegen & sport, bieden we twee keer per week gymlessen aan in alle klassen en huren we een vakleerkracht in voor toestel- en spellessen. Buiten spelen is dagelijkse kost en we hebben een speciaal speellokaal voor kleuters. Voor kinderen die extra aandacht nodig hebben, organiseren we bijvoorbeeld bewegend leren en speciale lessen voor conditieverbetering op spelenderwijs. Deze inspanningen communiceren we ook actief naar ouders.

Na schooltijd bieden we verlengde schooldag activiteiten aan via het sportbedrijf, deels gefinancierd door de gemeente, zoals sportclinics. Ons beleid is goed vastgelegd in documenten en we hebben voorafgaand aan onze vignet aanvraag een stimuleringsregeling ontvangen, waarbij de GGD ons heeft aangemoedigd om het vignet te behalen als bewijs van verantwoording richting de overheid.

Voor de toekomst overwegen we het vignet mogelijk te verlengen, afhankelijk van de benodigde tijd en de voordelen die het oplevert. Ons takenpakket is al aanzienlijk, dus we moeten zorgvuldig prioriteren. Belangrijker nog vinden we dat we actief blijven werken aan de gezondheidsthema's, ook al hebben we niet voor alles een certificaat behaald.

De Gezonde School zien we als een verlengstuk van ons bestaande werk en het sluit goed aan bij wat er van scholen wordt verwacht. Het helpt ons niet alleen in externe verantwoording, maar ook in interne kwaliteitsverbetering van ons lesaanbod. Het hele team draagt de Gezonde School in brede zin, hoewel er een contactpersoon is aangesteld voor de communicatie.

Onze visie en missie zijn gebaseerd op het Jena-onderwijsmodel, waarbij thematisch onderwijs schoolbreed wordt toegepast in een tweejaarlijkse cyclus. Dit helpt ook bij het integreren van gezonde school onderwerpen in ons curriculum. We streven ernaar om alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, de vaardigheden en handvatten te bieden om gezonde en stabiele volwassenen te worden.

Onze ervaring met de GGD was positief en coöperatief. We zien echter graag meer focus op interne kwaliteitsverbetering van ons lesprogramma, zodat we beter kunnen laten zien wat we doen in plaats van alleen externe verantwoording af te leggen. Een jaarlijkse evaluatie kan bijdragen aan het onderhouden van een langdurige relatie en een betere afstemming op de behoeften van onze school en kan ervoor zorgen dat het Gezonde School programma laagdrempelig wordt voor scholen en dat het school-gestuurd wordt.

Interview met Annet Bootsma van christelijke basisschool It Harspit te Sneek

Ik ben hier nu 2 jaar werkzaam op deze school. De aanvraag van het Gezonde School vignet is niet gedaan terwijl ik werkzaam was op deze school, maar daarvoor. We zijn als school actief bezig met verschillende aspecten van gezondheid en welzijn, waaronder voeding en beweging. We hebben bijvoorbeeld een halfjaarlijks programma voor schoolfruit en groenten, waarbij we in ons team overleggen hoe we deze thema's het beste in onze lessen kunnen integreren. Onze school telt momenteel 90 leerlingen, verdeeld over combinatieklassen.

Een belangrijk aandachtspunt binnen ons onderwijs is ook relaties en seksualiteit. We besteden hieraan in elke groep aandacht, onder andere door gebruik te maken van methodes zoals Lentekriebels en Kanjertraining. Daarnaast zijn er regels omtrent mobiele telefoons tijdens schooluren en organiseren we ouderavonden over mediawijsheid, wat goed leeft binnen onze schoolgemeenschap.

In onze vergaderingen bespreken we regelmatig sociale en emotionele relaties. Op groepsniveau voert de intern begeleider gesprekken met leerkrachten, maar er zijn ook individuele gesprekken tussen teamleden. We maken gebruik van meetinstrumenten zoals de WMK-lijst vanuit Parnassys en de Canvas vragenlijst vanuit de Kanjertraining. Hiermee monitoren we de tevredenheid en ontwikkeling van kinderen vanaf groep 5 (WMK-lijst), inclusief input van ouders (wordt ingevuld in april). De Canvas vragenlijsten worden door alle leerkrachten van groep 1 tot en met groep 8 ingevuld (in november). We hebben gekozen voor beide lijsten, aangezien we dan meerdere tussenmetingen per jaar hebben, ook voor de groepen 1 tot en met 4. Zo kunnen we de groepsvorming ook in de gaten houden en hoe kinderen zich ten opzichte van deze veranderingen ontwikkelen, gedragen en uiten.

Naast dat we gebruik maken van de Kanjertraining als vorm van educatie, merk ik dat de leerkrachten ook zelf signaleren en inspelen op wat er binnen de groep gebeurt. Zo willen we ervoor zorgen dat wat kinderen leren tijdens deze lessen, dat ze dit later ook kunnen toepassen en dat leerkrachten waar nodig dit weer kunnen aankaarten in de minder planmatige lessen. Als levensbeschouwelijke methode gebruiken wij Trefwoord, aangezien we een christelijke school zijn. Ook daarin worden thema's aangeboden die passen bij het stukje relatie, via die methode gaan we dus ook met kinderen aan het werk. Samengevat maken we dus planmatig gebruik van Lentekriebels, Kanjertraining en Trefwoord, maar is er ook zeker ruimte om in te spelen op wat er op het moment speelt in de groep en waar de

behoeftes liggen. Eigenlijk kun je wel zeggen dat het in allerlei kleine stukjes in onze school verweven zit, op wat voor manier dan ook.

De aanvraag van het vignet was waarschijnlijk geïnitieerd door mijn voorganger, mogelijk vanwege subsidies die de school ondersteunen in het verbeteren van het welzijn van kinderen. Zo maken wij bijvoorbeeld gebruik van de subsidie om een prikkelarme ruimte in te richten voor de kinderen. Het vignet symboliseert onze inzet naar buiten toe en zorgt voor bewustwording en evaluatie van onze activiteiten. Het invullen van het evaluatieformulier voor het vignet is echter niet altijd even duidelijk en voelt soms als herhaling, hoewel het belangrijk is voor de externe erkenning van onze inspanningen. Daarbij draagt een goede borging van onze activiteiten (op papier) ervoor dat eventuele wisseling in personeel of bij onduidelijkheid niet ten koste gaat van de praktische borging van wat we tot nu toe hebben gerealiseerd met betrekking tot de thema's relaties en seksualiteit.

We zien de Gezonde School momenteel als een verlengstuk van ons bestaande werk. Het stukje verbinding waarbij het draait om het kind en waarin we ook juist de ouders betrekken, vinden wij heel belangrijk. Door de continuïteit in ons team is de implementatie en verbetering van onze aanpak, met name op het gebied van sociale relaties en mediagebruik en hoe kinderen met elkaar omgaan, nog verder versterkt. De kinderen zijn hierdoor erg open en praten erg makkelijk over dit soort onderwerpen, aangezien we een veilige en vertrouwde omgeving hebben gecreëerd waarin ze dit ook durven te delen. Door onze kleinschaligheid zijn de lijnen kort en kunnen we snel schakelen. Dit informele beleid past goed bij ons team en draagt bij aan een open communicatie met alle betrokkenen. We streven ernaar om kinderen te ondersteunen bij het aangaan van gezonde relaties en hen te leren hoe ze hiermee om moeten gaan, wat essentieel is voor hun ontwikkeling. Zoals eerder gezegd zijn de onderwerpen relaties en seksualiteit geïntegreerd in ons lesprogramma, waarbij we indien nodig extra lessen kunnen inplannen.

Onze visie en missie zijn gericht op het behoud van ons bestaande vignet en het voortzetten van ons voedingsprogramma. We ondersteunen gezinnen met een laag budget door bijvoorbeeld fruit mee naar huis te geven. Welbevinden van kinderen staat centraal in onze schoolcultuur, met als motto: 'waar het optimaal presteren en het welbevinden de aandacht krijgen die een kind verdient'. We willen dat kinderen zich veilig voelen en goed voorbereid worden op de toekomst, waarbij het stukje samenwerken heel belangrijk is.

Elke school legt verschillende accenten, afhankelijk van haar omgeving en behoeften. Als kartrekker van de Gezonde School draag ik bij aan het beleid en neem ik deze onderwerpen ook mee in onze communicatie, zoals via nieuwsbrieven, de jaarvergadering en het jaarplan van de school.

Ik ben niet betrokken geweest bij de aanvraag van het vignet relaties & seksualiteit, dus ik kan geen feedback geven over de ondersteuning vanuit GGD tijdens dat proces. Desondanks is mijn advies om regelmatig updates te delen via e-mail, zodat alle betrokkenen op de hoogte blijven en tevens betrokken blijven bij onze gezamenlijke inspanningen.

Interview met Hanneke Reitsma van IKC het Palet te Leeuwarden

Sinds september 2023 ben ik directeur van onze school, waar op dit moment 114 leerlingen onderwijs volgen. De school heeft in het verleden vignetten gehad voor welbevinden, voeding en bewegen & sport, maar deze zijn allemaal verlopen. Het afgelopen jaar heb ik op beleidsniveau nog geen specifieke aandacht besteed aan het Gezonde School programma.

Desondanks zijn we actief bezig met voeding en bewegen & sport binnen ons lesprogramma, geïntegreerd in thematische wereldoriëntatie. Onze school bevindt zich in een aandachtswijk met diverse uitdagingen, waardoor we veel waarde hechten aan bewegen & sport. We bieden zelfs een verlengde schooldag aan voor leerlingen van groep 3 tot en met 8, waarbij ze kunnen deelnemen aan sport, creatieve activiteiten of andere bezigheden. Voor welbevinden hebben we een periode lang schooljudo ingevoerd en hebben we een vakleerkracht gym.

Hoewel op beleidsniveau onze inspanningen op het gebied van Gezonde School wellicht niet expliciet naar voren komen, zie ik in de praktijk dat onze leraren actief bezig zijn met deze thema's in hun lessen. Ik ben momenteel bezig met het in kaart brengen van de didactische lijn voor de basisvakken en overweeg iets soortgelijks te doen voor de Gezonde School, maar dit staat nog in de beginfase. De praktische toepassing van Gezonde School binnen onze school is echter nog steeds verweven in vergelijking met hoe het was tijdens de aanvraag van het vignet.

De reden voor het aanvragen van het vignet was dat we als school signalen opvingen over voedings- en welzijns- kwesties bij kinderen en hiermee aan de slag wilden gaan. Gezien onze ligging in een achterstandswijk in Leeuwarden, heeft ook de gemeente sterk ingezet op het bieden van gezondheidskansen aan alle kinderen, wat heeft bijgedragen aan onze motivatie.

Wat betreft de rol van de school met betrekking tot de gezondheid van kinderen, zien wij onze taak vooral in voorlichting en het begeleiden van kinderen om gezonde keuzes te maken. Hoewel we gezonde gewoonten kunnen aanbieden, kunnen we deze uiteindelijk niet afdwingen bij kinderen of ouders.

Voor ons was Gezonde School een verlengstuk van wat we al deden, mede dankzij subsidies vanuit gemeente en Rijk die dit mogelijk maakten. Hiermee konden we ook naar buiten toe laten zien wat we al bereikten. Het aanvragen van het vignet vereist echter een gedegen papieren bewijs van de daadwerkelijke inspanningen.

De verantwoordelijkheid voor de beleidsmatige kant en het documenteren met betrekking tot Gezonde School lag bij de directie, maar het werd breed gedragen door het hele team. Wat betreft eventuele ervaringen van mijn voorganger met hulp en ondersteuning vanuit GGD Fryslân, ben ik niet op de hoogte.

Interview met Dennis van Ellen van protestants christelijk basisonderwijs de Spreng te Drachten

Als leerkracht van groep 7 draag ik sinds dit schooljaar verantwoordelijkheid voor het Gezonde School programma op onze school. Onze school telt ongeveer 200 leerlingen. Ons vorige vignet voor Voeding is verlopen in april 2022, en momenteel ben ik bezig met de heraanvraag ervan. Echter, bij sommige vragen kon ik onvoldoende bewijs leveren, omdat onze school niet voldoet aan de eisen voor een specifieke lesmethode.

De oude directeur was betrokken bij de eerste aanvraag van het vignet, maar sinds zijn vertrek heeft zijn opvolger er weinig aandacht aan besteed, waardoor het vignet verloren is gegaan. We zijn wel aangesloten bij de Vereniging van Schoolfruit, waardoor alle kinderen fruit ontvangen op school. We hanteren een beleid waarbij snoepen niet is toegestaan op school en traktaties gezond moeten zijn, al moeten we hier strenger op toezien. Rond de school geldt een rookverbod en we geven les over gezonde voeding.

Op het gebied van voeding hebben we de afgelopen jaren veel vooruitgang geboekt, hoewel we als school niet altijd de juiste documentatie kunnen aanleveren. Ik denk dat de GGD niet altijd goed zicht heeft op wat er echt gebeurt op scholen. In theorie kun je vignetten aanvragen met de juiste antwoorden, terwijl de praktijk soms anders is. Sommige scholen besteden veel tijd en aandacht aan voeding, maar worden afgewezen omdat ze niet de juiste papieren hebben. Deze regeling vind ik daarom nogal vreemd en fraudegevoelig.

Het administratieve deel van de heraanvraag voor het vignet is erg complex en tijdrovend. Ik denk zelfs dat de vorige aanvraag onterecht is goedgekeurd, gezien de rommelige situatie destijds. Sinds de komst van onze nieuwe directeur wordt alles echter beter gedocumenteerd en bijgehouden. Ik vermoed dat de vorige directeur de aanvraag op papier heeft goedgepraat, terwijl de praktijk anders was. Als er destijds een controle was geweest, waren we waarschijnlijk ons vignet kwijtgeraakt.

Voordat we ons eerste vignet aanvroegen, ontvingen we een stimuleringsregeling, wat de aanleiding was voor de aanvraag. We zouden het vignet nu graag verlengen als erkenning voor ons werk. Ik heb feedback ontvangen op mijn nieuwe aanvraag, maar zonder het juiste bewijs loop ik vast. De hoeveelheid bewijs die je moet aanleveren vind ik behoorlijk overweldigend. Het zou enorm helpen als iemand van de GGD langs zou komen om te adviseren en eventuele verbeteringen te bespreken. We hebben tot nu toe drie keer iemand op bezoek van de GGD om kennis mee te maken, maar dat voelde voor mij een beetje als tijdverspilling, aangezien ik elke keer opnieuw moest vertellen over het reilen en zeilen van de school etcetera. Dat was ook drie keer in een half jaar, waardoor de overdracht en het regelen en communiceren rommelig verliep. Het ging dan over de periode vanaf 2023. Dit is misschien een verbeterpunt voor in de toekomst; zorg voor een goede overdracht van wat er op scholen speelt aan nieuwe collega's.

Dit jaar hebben we ook de stimuleringsregeling Jong Leren Eten toegekend gekregen, waarmee we onder andere moestuintjes hebben aangelegd. In het verleden was de directeur de drijvende kracht achter het Gezonde School-initiatief, maar sindsdien is de betrokkenheid afgenomen. aangezien ik nog niet zo lang werkzaam ben op deze school, weet ik niet hoe de aanvraag van het vignet etcetera toentertijd is verlopen.

Gezonde School voelt voor mij als een losstaand iets dat ik op me heb genomen. Het past goed bij onze school, waar we veel aandacht besteden aan gezondheidsthema's. Het is jammer dat je niet verschillende vignetten kunt combineren in één aanvraag. We doen veel goede dingen, maar voldoen niet altijd aan de eisen per afzonderlijk vignet. Ik denk dat we inhoudelijk en qua praktische invulling wel aan de eisen voldoen, maar de administratieve last is soms een struikelblok, aangezien we al zo veel administratie bij moeten houden als leerkracht zijnde.

Praktisch gezien werken we hard aan het gezondheidsthema voeding, met onder andere schoolfruit, kooklessen, moestuintjes en aandacht voor traktaties. Ook is dit een onderwerp wat vaak terug komt in onder andere onze nieuwsbrief en het schoolplan. Bovendien hebben we een andere regeling waarmee we de mensen die het niet zo breed hebben en die kinderen vbij ons op school hebben zitten, dat die een boodschappentas vol voedsel kunnen krijgen bij ons. We signaleren ook wanneer kinderen ongezonde traktaties meenemen naar school en sturen hierop bij, bijvoorbeeld door ouders hier op te attenderen via de nieuwsbrief.

Onze betrokkenheid bij de algemene gezondheid van kinderen is serieus; we hebben professionals vanuit de gezondheidszorg beschikbaar en grijpen snel in bij zorgelijke situaties. hierbij kun je denken aan het gesprek aangaan met ouders en kinderen, het contact opnemen met de huisarts of kinderen voorzien van een ontbijt wat via school geregeld is bijvoorbeeld. Voor de toekomst willen we graag ons vignet voor voeding opnieuw halen, hoewel het soms lastig kan zijn om aan alle eisen te voldoen en de eventuele nodige veranderingen moeten ook wel door het team geaccepteerd worden om aan de eisen voor zo'n vignet te voldoen. Op het gebied van Sport & Bewegen moeten we ook weer een nieuwe koers bepalen en het gat zien te dichten nu onze kartrekker op dat gebied is vertrokken. Deze persoon was namelijk heel erg actief in het organiseren van sportdagen en sportieve uitjes bijvoorbeeld. Momenteel ben ik verantwoordelijk voor het Gezonde School programma binnen de school en ik ben vastbesloten om hier een succes van te maken, aangezien ik denk dat we hier nog hoop in te leren en te onderzoeken hebben.

Ik heb zelf geen ervaring met begeleiding vanuit de GGD tijdens eerdere vignet-aanvragen, maar ik denk dat meer begeleiding tijdens het proces scholen zou stimuleren om vignetten aan te vragen. Persoonlijke ondersteuning bij het invullen van de heraanvraag zou vooral praktisch ingestelde mensen zoals ik kunnen helpen en ons wat ontlasten qua administratieve rompslomp.

Interview met Johannes de Jong van openbare basisschool de Dorpsschool te Wolvega

Toen ik begon op deze school, had deze een bedenkelijke reputatie wat betreft het pedagogisch klimaat: normen en waarden waren een issue, net als incidenten zoals vechtpartijen. Hoewel de leerlingenpopulatie toen een redelijk gemiddelde afspiegeling van de buurt vormde, bleef het imago van de school een zorgpunt voor mij. Ik voelde sterk de behoefte om hier verandering in te brengen, om de school een positieve uitstraling te geven en daadwerkelijk te laten zien dat we hieraan werkten.

Onze eerste stap was het implementeren van het programma De Vreedzame School, gericht op het bevorderen van een positief sociaal klimaat. Daarnaast wilde ik graag erkenning van een externe partij voor ons pedagogisch klimaat. Daarom heb ik me ingezet voor het behalen van het themacertificaat welbevinden. Tijdens deze periode hadden we regelmatig contact met een Gezonde School-adviseur vanuit de GGD, die ons bijstond en adviseerde.

We hebben ook geparticipeerd in de stimuleringsregeling relaties & seksualiteit en zijn actief geweest op het gebied van beweging en sport. Momenteel werk ik nog aan het afronden van de aanvraag voor het themacertificaat bewegen & sport binnen de Gezonde School-aanpak.

Dit alles doen we met als doel een gezonde, brede ontwikkeling te bieden aan onze leerlingen, waarvan sommigen kwetsbaar zijn. Momenteel telt onze school ongeveer 120 leerlingen, een aantal dat is gestegen door de veranderingen en onze profilering op het gebied van welbevinden, kansengelijkheid en positieve benadering van kinderen.

Wat betreft onze aanpak binnen Gezonde School: het programma De Vreedzame School omvat al de vier pijlers van welbevinden. Echter, voor het aanvragen van het vignet moet je meer specifiek bewijs leveren, wat soms een uitdaging kan zijn. Ik heb gemerkt dat extra ondersteuning, zoals een vaste partner vanuit de GGD tijdens het aanvraagproces, ontzettend waardevol kan zijn. Trends en eisen op het gebied van bijvoorbeeld pesten veranderen door de jaren heen, dus het is belangrijk dat we als school hierop inspelen, zowel vanuit overheidsrichtlijnen als vanuit ons eigen schoolbestuur.

Het behalen van het Gezonde School-vignet was voor ons een manier om aan te tonen dat we serieus bezig zijn met deze thema's en om dit ook naar buiten toe uit te dragen. Soms merk ik dat er misvattingen bestaan over wat een Gezonde School inhoudt; mensen denken vaak aan voeding en beweging, terwijl ons voornaamste focuspunt juist welbevinden is.

We communiceren actief over onze inspanningen in onze nieuwsbrief en op de website, en we geven kinderen kletskaarten mee naar huis als communicatiemiddel. We refereren daarbij vaak naar onze status als Vreedzame School, eerder dan naar ons vignet als Gezonde School.

Het personeel betrekken we intensief bij onze aanpak: we bieden scholing aan voor ons team en nieuwe leerkrachten worden hierin meegenomen. Door de jaren heen hebben we ons

blijvend ingezet op het gebied van welbevinden. Hoewel het vignet op zichzelf niet essentieel is voor onze inspanningen, zien we het wel als een waardevolle erkenning.

Tijdens de eerste aanvraag van het vignet heeft de GGD ons uitstekend begeleid, zowel in praktische stappen als in het advies over benodigde documentatie. Het was prettig om een partner te hebben die met ons meegedacht heeft over wat er speelt op school en waar we verbeteringen konden aanbrengen.

Gezonde School was voor ons een intensief project dat een cultuurverandering binnen de school betekende.. Ouders hebben hier weinig problemen mee gehad, maar binnen het team kan er soms wat wrijving zijn, vooral omdat de benadering van De Vreedzame School als 'zacht' kan worden gezien. Het onderwerp relaties & seksualiteit blijft ook een uitdaging vanwege verschillende opvattingen en de gevoeligheid ervan, waarbij we ook ondersteuning van de GGD hebben gekregen bij de communicatie hierover, bijvoorbeeld tijdens ouderavonden.

Ik vind het jammer dat het contact met de GGD na het behalen van het vignet minimaal is geworden. Ik zou adviseren om een cyclus van Gezonde School-momenten in te voeren, waarbij een Gezonde School-adviseur jaarlijks langskomt voor ondersteuning, updates en evaluatie.

Samen met de intern begeleider ben ik de kartrekker van het Gezonde School-initiatief binnen onze school. Dit past goed bij onze schoolcultuur, waar de directeur vaak het voortouw neemt bij dergelijke initiatieven.

Voor de toekomst zien we onze rol als school in het ondersteunen van de gezondheid van kinderen breder dan alleen onderwijsvaardigheden zoals lezen en schrijven. We willen een centrale plek zijn die alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, een gelijke start biedt en ondersteunt. Sportmogelijkheden en gezonde voedingsgewoonten zijn hierbij belangrijk. We werken samen met verschillende professionals zoals logopedisten, fysiotherapeuten en jeugdverpleegkundigen van de GGD om dit te realiseren.

Ons uiteindelijke doel is dat kinderen zich gelukkigen gewaardeerd voelen en dat we hen alle kansen bieden voor een succesvolle toekomst. Dit alles komt uiteindelijk terug bij ons speerpunt: welbevinden.